Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 76 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 2 ԱՊՐԻԼ 1884 (Ն. Տ.) 14 ԱՊՐԻԼ 18 ՃԷՄԱԶԻԼ ԱԽԸՐ 1301

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

40 ՓԱՐԱ

ՊԱՅՄԱՆՔ

Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 դուրուշ երկու անգամի համար 2 դուրուշ է. աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կըլլայ:

Օրագրոյս վերաբերեալ Նամակ կամ որ և իցէ գրութիւն պէտք է ուղղել՝

«Առ խմբագրութիւն ԱՐԵՒԵԼՔ օրագրի»

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ Ղալաթիա, Իզմիրլի օղլու խան, թ. 19

Իսկ գաւառներէն հետեւեալ հասցէին՝

درعلیه‌ده غلطه‌ده ازمیرلی اوغلی خانده ۱۹ نمروده

{ اره‌ولك } غزته‌سی اداره‌سنه

40 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պօլսոյ համար	Տարեկան	դահեկան արծաթ	200
« «	Վեցամսեայ	« «	100
« «	Եռամսեայ	« «	50
« «	Ամսական	« «	20
« «	Համար	« «	1
Գաւառաց համար	Տարեկան	« «	240
« «	Վեցամսեայ	« «	120
« «	Եռամսեայ	« «	60
Օտար երկիրներ	Տարեկան	Ֆրանք	56
» «	Վեցամսեայ	«	28

Դուրս ղրկուած լրագրաց ճամբու ծախքը Խմբագրութեան վրայ է:

Ինչպէս որ ծանուցած էինք, Զատկական տօնի առթիւ մասնաւոր յաւելուած մը պիտի հրատարակուի Արեւելքի խմբագրութեան կողմանէ յառաջիկայ շաբաթ օր:

Այս յաւելուածը, որ թերթին չափ մեծութիւն պիտի ունենայ, պիտի պարունակէ Արեւելքի աշխատակիցներու յօդուածներ թէ՛ գրական և թէ՛ այլ զանազան նիւթերու վրայ:

Նոյն աւուր թերթին գինը անփոփոխ է, հանդերձ յաւելուածով:

Կ. ՊՈԼԻՍ

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 2 ԱՊՐԻԼ

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎՈՅ ԱՅՍ ԱՒՈՒՐ ՆԻՍՏԸ

Ազգ. Ժողովը այսօր պիտի զբաղի երկու ամենակարեւոր խնդիրներով: Առաջինն է Կաթողիկոսական ընտրութեան եղանակի համար Յանձնաժողովոյ առաջարկելիք բարեփոխումը. երկրորդն է Թուրքիոյ Հայոց կողմանէ որոշել Հայոց Կաթողիկոսական ընտրելին:

Առաջին խնդրոյ մասին արդէն քանիցս գրած ենք, և այժմ ևս կը կրկնենք թէ՝ մեր ազգային շահուց ամենէն օգտաւէտ միջոցն է հաշտաբար կարգադրութիւն մը Էջմիածնի Սինհոդի հետ համաձայնութեամբ: Ժողովականք զգոյշ կենան աննախատիպ խօսումներէ և առաջարկներէ, որք միայն փայլուն երեւոյթ ունին բայց ոչ հաստատ հիմեր, կը հրապուրեն սակայն և կը պատրեն:

Իսկ Կաթողիկոսական ընտրելոյ նկատմամբ մեր համոզումն է որ Ներսէս Սրբազան ընտրուի Հայոց Կաթողիկոս և այս ընտրութիւնը կատարուի, որքան հնարաւոր է ստուար մեծամասնութեան քուէով: Յայտնի ճշմարտութիւն մ՚է որ Հայոց Կաթողիկոսը մի վանահայր չէ և իւր պարտականութիւններն միայն աստուածարանութեան շրջանակին մէջ չեն ամփոփուիր, այլ նա ընդհանուր Հայոց հոգեւոր պետն է, նորա ամէն կարգի շահուցն զանազան եղանակներով խնամատար է, և աշխարհի մէջ ունի դիրք մը՝ որուն զօրաւոր կամ տկար լինելէն կ՚օգտի կամ կը վնասի Հայ ազգը: Արդ՝ Հայ ազգին պարտականութիւնն է ամէն զոհողութիւն ընել, որպէս զի իւր Հայրապետը բարոյական զօրաւոր դիրք ունենայ: Այս նպատակին ամենապատեհական սատար մ՚է Կաթողիկոսական ընտրութեան համար քուէից ահագին առաւելութիւն մը: Ապացոյց մը պիտի լինի նա որ Հայոց կաթողիկոսն ընդհանուր ազգին սիրոյն և համակրանացն արժանացած է, և զանազան պետութիւնք քաջ այնմ կը յարգեն մեր կաթողիկոսն: Երբ մենք հրաւէր կը կարդանք ամէն երեսփոխանաց կեդրոնացնել իրենց քուէներն Ներսէս Պատրիարքի անուան վրայ, գիտենք որ այդ հրաւէրն անիրաւ չէ: Այս հրաւէրով մենք չենք ուզեր կասկածի ենթարկել միւս վեց եպիսկոպոսաց արժանիքն, որոց անուններն յոյժ յարգելի են: Եթէ վեց Սրբազաններէն մին մեր վերջի տարիներու դժուար պարագայից մէջ գտնուէր Պատրիարքական աթոռին վրայ, և ցոյց տար այնքան խոհականութիւն որքան Ներսէս Սրբազան ցոյց տուաւ, և անհուն համակրութիւն վայելէր Հայ ազգէն, շատ բնական է որ մեր առաջին ընտրելին լինէր այդ Սրբազանը, բայց քանի որ պարագայից բերմամբ Ներսէս Սրբազան գտնուեցաւ Հայոց Պատրիարք և ինքն արժանացաւ ազգին յարգանացն, մենք ալ Ներսէս Սրբազանի կաթողիկոսական գահն բազմիլն օգտակար կը գտնեմք ազգին: Այսօր Ներսէս Սրբազան իրեն համար ունի Թուրքիոյ Հայոց ստուար մեծամասնութեան քուէն, ինչպէս նաև ի Ռուսիա և այլուր գտնուող հայոց ձայներն. այս իրողութիւն մ՚է որ տարակոյս չվերցըներ. արդ անհնար է այժմ գըտնել մի եպիսկոպոս, որուն համար արդէն պատրաստուած լինին այսքան ձայներ. ուրեմն իմաստութի՞ւն է պահանջել որ այդքան քուէներն առոչինչ գրուին, նոր եպիսկոպոս մը ընտրելի ցոյց տանք և նորա անուանը վրայ համաձայնութիւն գոյացընենք մէջերնիս: Մէ՞կ կը գիտէր թէ՝ բաւական տարիներ են, ծանօթացանք Ներսէս Սրբազանի և գնահատել կը ճանաչենք. այժմ արդէն շատ ուշ է նոր անուն մ՚ալ ճանչնալ և պէտք եղած տեղեկութիւններն ապահովապէս ստանալ. ժամանակ կը պակսի:

Արդ՝ մեր կարծեօք, քանի որ արդէն Ներսէս Սրբազան ունի մեծամասնութեան քուէն, մեր Ազգ. Ժողովոյ փոքրամասնութիւնն իմաստուն գործ մը կատարած կը լինի, եթէ իւր քուէներն միացնէ անոնց որք Ներսէս սրբազանի Կաթողիկոսութեան փափագողներ են: Քուէից որքան ստուար թիւ մը ստանայ Հայոց Կաթողիկոսն, այնքան աւելի զօրաւոր կը համարուի իւր դիրքն, և բարոյական մեծ զօրութեամբ կարող կը լինի պաշտպանել Ազգին շահերն:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ ԵՒ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՌՈՒՄԷԼԻ

Պալքանեան թերակղզւոյն մէջ փոքրիկ խնդիր մը ծագած է, որ անշուշտ չի կրնար կարեւորութիւն ստանալ, բայց և այնպէս ուշադրութեան արժանի է: Տեղական լրագրաց հրատարակութիւններէն յայտնի է արդէն թէ Արեւելեան Ռումէլիի և Պուլկարիոյ մէջ գումարումներ եղած են, յորս որոշումներ տրուած են՝ այդ երկու երկիրներու միացումը խնդրող: Այսպիսի պահանջում մը բացարձակապէս հակառակ է Պերլինի դաշնագրին, և դժուար է հասկնալ թէ Արեւելեան Ռումէլիի կամ Պուլկարիոյ Պուլկարք ի՛նչ շահ կըրնան ունենալ այդպիսի հակառակութիւն մը ցոյց տալով Պերլինի դաշնագրին ամենէն հիմնական մէկ տրամադրութեան: Արեւելեան Ռումէլիի արդի կարգերն ու կանոններն յոյժ նպաստաւոր են Պուլկար ժողովրդեան նիւթական և բարոյական զարգացման: Անդրպալքանեան իշխանապետութեան Պուլկարները դեռ հաստատութիւն և կանոնաւորութիւն չկըցան տալ իրենց արդի հիմնարկութեանց, ուստի չափազանց յանդգնութիւն մը կ՚ըլլէր երբ տակաւին յաջողութեամբ չպսակուած հիմնարկութիւններու շրջանակն ընդարձակել, և Արեւելեան Ռումէլին այդ շըրջանակի մէջ առնուլ կը բաղձան: Այս նկատողութիւնք այնչափ պարզ են, և այնչափ յայտնի է թէ Պուլկարք արդի պարագայից մէջ շահ մը չունին միացման աղաղակ մը արձակելու մէջ, որ կարծողներ եղան թէ Ռուսիան է որ կը դրդէ զանոնք՝ Պալքանեան թերակղզւոյ կողմ՚ նոր խնդիր մը յարուցանելու փափաքով: Մենք այսպէս չենք կարծեր, որովհետեւ կը խորհինք թէ Ռուսիա ինքն իրեն բաւական զբաղում տուած է արդէն աշխարհի մէկ ուրիշ կողմն, ի կեդրոնական Ասիա, և այժմէն Եւրոպական խնդիր մը յարուցանելու մէջ շահ ունի: Այս տեսութեան ոյժ կուտայ մայրաքաղաքիս ռուսական դեսպանատան և Սոֆիայի ռուսական գործակատարին բռնած ընթացքն, որք բացայայտապէս յայտարարած են պուլկարական իշխանութեանց թէ Ռուսիա կը պարսաւէ այս միացման շարժումները: Կան սակայն թերահաւատներ որք կը պնդեն թէ այս պաշտօնական յայտարարութիւն անկեղծ չէ, թէ ռուս գործակալք ձեռքի տակէ ուրիշ տեսակ հրահանգ կուտան Պուլկարաց, և թէ Պուլկարք կը քաջալերուին Մոլտովիոյ և Վալաքիոյ իշխանապետութեանց միացման օրինակէն, որ տեղի ունեցաւ հակառակ Բարիզի դաշնագրին տրամադրութեանց: Մենք տարակոյս չունինք սակայն թէ ժամանակն և դէպքերը պիտի հաստատեն այս թերահաւատներն, և թէ Արեւելեան Ռումէլիի և Պուլկարիոյ միացման խնդիրը, ժամանակ մը յուզուելէ յետոյ, ինքնին պիտի դադրի. քանի որ Պերլինի դաշնագրին ստորագրող տէրութեանց ո՛չ մին տրամադիր է քաջալերել Պուլկարաց մէկ մասին արտայայտած այս բաղձանքները, մինչդեռ ժամանակակից պատմութեան տեղեկութիւն ունեցողներ գիտեն թէ, երբ Մոլտավիոյ և Վալաքիոյ իշխանապետութիւնք միացան, Նաբոլէոն Գ. կայսրն իւր ազդեցութեան ահագին կշռով ոյժ կուտար ռումանական ազգին այդ շարժման:

Սոֆիայի մէջ վերջերս կատարուած փոփոխութիւնն, ուր ռուս կառավարութիւնն իւր ներկայացուցիչը փոխելով, Պ. Եոնինի տեղ, որ չափազանց կը միջամտէր Պուլկարիոյ գործոց, զՊ. Քոյանտըր զրկեց, ցոյց կուտայ թէ Բեդրպուրկի դահլիճը, դէթ առայժմ, Իշխանապետութեան երկրին մէջ գործօն դեր մը կատարելու կամակից չէ: Այս նկատմամբ հետաքրքրաշարժ տեղեկութիւններ կը գտնենք հեռագրական նամակի մը մէջ, զոր Թայմզ լրագրոյն Վիէննայի թղթակիցը գրած է, պատմելով խօսակցութիւն մը զոր այս օրերս ունեցած է Սոֆիայի ռուսական նախորդ գործակատարին (Պ. Եոնինի) հետ:

Պ. Եոնին յայտարարեր է թէ ինք (յետադիմական հանրածանօթ լրագրապետ) Պ. Խադքոֆի համակարծիք է համոզմամբ, հետեւաբար կատարելութիւն չի կրնար տեսնել ի Թըրնովա շինուած Պուլկարական Սահմանադրութեան մէջ, որ չպատշաճիր դեռ հազիւ ազատագրեալ երկրի մը, և ինքնավարութեան անվարժ ժողովրդի մը: Բայց Պուլկարք կը հաւատան Սահմանադրութեան մոգական զօրութեան և իբրեւ կուռք կը պաշտեն զայն, ուստի ուրիշ բան կարելի չէր բայց եթէ նոյն Սահմանադրութիւնը պարկեշտօրէն ընդունիլ իբրեւ հիմ կատարելի բարենորոգմանց: Ոչինչ այնքան արգելք կը լինի Պուլկարիոյ յառաջդիմութեան, և քաղաքական կիրքեր կը դրդէ, որքան յաճախակի փոփոխմունք Սահմանադրութեան մէջ: Այս դեռատի երկիր (Պուլկարիա) արդէն 37 նախարար փոխած է: «Համբերութիւն, յարատեւութիւն և հաստատութիւն», այս բաներն յանձնարարեր է միշտ Պ. Եոնին Ալեքսանդր իշխանին և իւր ժողովրդեան: Իշխանն բաւ է գործակատարին մեկնած պահուն թէ ինք կատարելապէս յարած է սահմանադրական սկզբանց, և որչափ ալ անհանդուրժելի լինին այն սկզբունքներ զորս սահմանադրական ձեւերը կը դնեն գործելու փափաքն ունեցող երիտասարդ իշխանի մը վրայ, Պ. Եոնին կը կարծէ թէ, ներկայ պարագայից մէջ, արդի դրութիւնն յարմարագոյն է թէ՛ երկրին և թէ՛ իշխանին: Կը յուսայ թէ Պ. Զանքոֆի նախարարութիւնը կը շարունակէ, որովհետեւ կարող և պարկեշտ մարդերէ բաղկացեալ է: Եթէ իշխանն և իւր ժողովուրդն հաստատապէս գլխագրեն՝ Սահմանադրութեան կամ կառավարական եղանակի մասին փոփոխմանց պահանջումներուն, Պ. Եոնին կը հաւատայ թէ խաղաղ ապագայ մը ապահովեալ է Պուլկարիոյ: Աւստրիոյ Արտաքին գործոց նախարար Պ. Քալնոքի, որուն հետ Պ. Եոնին տեսնուած է, կ՚ըսէ նմանապէս թէ Պուլկարիոյ կարգաց և կանոնաց կարի հաստատուն և տեւական հանգամանք մը ստանալը շատ փափաքելի բան մ՚է Պուլկարիոյ շահուց տեսակէտով իսկ: Ընդհանրապէս, Պ. Եոնին տեսեր է թէ Պուլկարիոյ նկատմամբ աւստրիական և ռուսական կառավարութեանց հայեացքները ներդաշնակ համաձայնութեան մը մէջ են:

Պատասխանելով այն հարցման թէ ստո՞յգ է որ Ալեքսանդր Պադէնպէրկ իշխանին տեղ Տոնիմարքայի Վալտէմար իշխանը Պուլկարիոյ իշխան դընելու խորհուրդ մը կայ, Պ. Եոնին ծիծաղեր է, առասպել համարելով զայդ ենթադրութիւն: Գովեր է Պուլկարաց պահպանողական հակումները, խաղաղասէր տրամադրութիւններն և աշխատասիրութիւնն ու խնայասիրութիւնը: Պուլկարիոյ հետ միացում խնդրելու համար Արեւելեան Ռումէլիի մէջ տեղի ունեցած գումարումները Պ. Եոնին կը նկատէ Ալեքոյ փաշայի թշնամեաց մէկ հնարքն, որք կ՚ուզեն նորա վարկը կորսել ի Կ. Պոլիս, իբրեւ տկար կառավարիչ մը ցոյց տալով: Սոֆիայի գումարումն ալ համակրական արձագանգ մ՚էր Արեւելեան Ռումէլիի մէջ եղած ցոյցերուն: Ինք Պ. Եոնին ներկային կամ անմիջական ապագային նկատմամբ քաղաքական կարեւորութիւն չընծայեր այս ցոյցերու. որովհետեւ, Ռուսիա, Աւստրիա, Գերմանիա և միւս տէրութիւնք համաձայնութեամբ կը փափաքին խաղաղութիւնը պահպանել յԱրեւելս: Փոքրիկ պետութիւնք չեն կրնար պարտաւորել երբ ամեն տեսակ բաղձանքներ կը տածեն, կ՚արտայայտեն և մինչեւ իսկ գործադրել կ՚աշխատին. բայց առայժմ ամենայն ազդուութեամբ պէտք է յանձնարարել անոնց, որ իրենց բոլոր ոյժերը կեդրոնացնեն՝ գրական արդիւնքներ ձեռք բերելու, կեցած կարգերն ու դրութիւններն ամրացնելու և ապահովելու, և քաղաքակրթութեան ու նիւթական բարեկեցութեան մէջ յառաջ դիմելու:

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

54

ԽԱԶԱԳՈՂԻ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԸ

Ա.

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ

— Երեւի, շատ գեղեցիկ աղջիկ էր դարձել, հարցնում են միւսները:

— Տգեղին չեն փախցնի, պատասխանեց քաւոր Պետրոսը:

— Իր նմանը չը կար մեր գիւղում, մէջ մտայ ես:

— Իսկ մեր Գասպա՞րը, հարցընում է մէկը իր եղբօր մասին:

— Նա հիմա գիւղի քահանան է:

— Մեր այգու խնձորենիները լաւ բերք տալի՞ս են, հարցնում է քահանայի եղբայրը:

— Բերքը լաւ է, բայց պտուղը [illegible]

— Ինչպէս:

— [illegible]

— Ախ՜, այն խնձորենիները [illegible] տնկել, հէնց այն տարին, երբ հեռացայ մեր երկրից:

Խօսակցութիւնը ընտանեկան անցքերից անցաւ աւելի հասարակական գործերի վրայ:

— Գիւղի տանուտէրը ո՞վ է հիմա:

— Աղախանը:

— Այն քօռ անիրաւը դեռ գիւղը քանդո՞ւմ է:

— Բոլորը տանջւած են նրա ձեռքից:

— Երկրի կառավարիչն ո՞վ է:

— Ն.. խանը:

— Ասիծածը կաշառքից կշտանալ չունի...

— Մենք էլ նրա համար ենք վաստակում.,

— Փողի տոկոսը քանի՞ էր:

— Թումանին ամիսը մէկ կըռան:

Վերջին խօսքը սարսափ ձգեց շատերի վրայ: Նրանք այսպիսի ծանր տոկոսներով պարտքեր ունէին իրանց հայրենիքում: Ամուսնի պարտամուրհակը կնոջը փոխել էին տալիս, և ամեն տարի տոկոսը բարդւում էր [illegible]

— Լաւին ինչ է անում:

Դա մեր գիւղի նշանաւոր գեղեցկուհիներից մէկն էր:

— Նա հիմա լաւ բաղար ունի... պատասխանեցի ես:

— Ի՞նչպէս:

— Չե՞ս հասկանում...

— Ամօ՛թ նրա տղամարդին, մի այնպիսի սիրուն կնոջը կարելի՞ է տասն տարիներով անտէր և քաղցած թողնել, առաց նրանցից մէկը:

Կարծես, իրանց կիները տասն տարիներից աւել չէր, որ անտէր ու քաղցած էին մնացած:

Մի ուրիշը հարցրեց.

— Մեր սեւ շունը մնո՞ւմ է:

— Չէ, կեանքը տուեց քեզ:

Այդ լուրերը, որ քաւոր Պետրոսը հաղորդեց իր սովորական սառնասրտութեամբ, յարուցին ոմանց մէջ ուրախութիւն, իսկ ոմանց մէջ տրտմութիւն: Ինձ խիստ զարմանալի էր թւում, երբ նկատում էի, որ այդ հոգով և սրտով քարացած մարդիկն էլ զգացմունք ունեն, կարող են ուրախանալ և տրտմել: Բայց շուտով [illegible]

կար տարիներով թողնել անխնամ, գերի Թուրքերի և պարսիկների ձեռքում, իսկ ինքը անհետանալ պանդխտութեան մէջ, — դա գերդաստանի հօր ամենատարօրինակ անտարբերութիւններից մէկն է: Այդ մարդիկը, մտածում էի ես, ամենեւին գութ չունեն, նրանց մէջ մեռել է ծնողական սիրտը. նրանց զգալի չէ ոչ երեխայի ժպիտը և ոչ կնոջ արտասուքը, — երկուսն էլ կատարվում են նրանց աչքերից հեռու...

Միթէ ես էլ նոյն դրութեան մէջ չե՞մ գտնվում...

Ես շատ լաւ էի հասկանում, որ աղքատութիւնն էր ստիպել դրանց թողնել իրանց հայրենիքը, թողնել իրանց ընտանիքը, և նոյն աղքատութիւնը իմ ձեռքս տուեց պանդխտութեան գաւազանը: Հայրենի երկրում չը կարողանալով հայթայթել իրանց ապրուստը, նրանք հարկադրւել էին օտարութեան մէջ բախտ որոնել. [illegible]

[illegible] փով որ զարգացել էր նրանց մէջ արծաթ սիրելու անյագ ախորժակը, որի համար ներելի էին համարում ամեն միջոցներ, որքան և անազնիւ լինէին:

Մի անգամ քաւոր Պետրոսը խիստ իրաւացի կերպով նկատեց, թէ «արծաթը աղի ջուր է, որքան խմես, այնքան կը ծարաւես»: Նոյն ծարաւը զգում էի և ես: Ահա, թէ ինչ էր, որ ինձ առժամանակ բաժանեց Նէնէից և ձգեց անբարոյական հասարակութեան մէջ:

Ինձ բոլորովին զզուելի էր թւում այդ նոր շրջանը: Զարմանալի է, թէ որքան վայրենանում է մարդը լեռների և անտառների առանձնութեան մէջ. կերպարանքը, բնաւորութիւնը անգամ ամենակոպիտ ձեւեր են ստանում: Նրանց կոշտացած դէմքը, խառնւած մազերը, երեսների անախորժ արտայայտութիւնը, ճշմարիտ ասած, ինձ վրայ սարսափ էր բերում: [illegible]

[illegible] խութիւնը: — Ես պարտական էի Նէնէին, որ զարթեցրեց իմ մէջ զզուանք դէպի այդ մարդիկը, և ստիպեց սիրել գեղեցիկը ու լաւը...

Բ.

ՔԱՋԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Գիշերը ի պատիւ մեր պատրաստւեցաւ ճոխ ընթրիք: Ընկերների քանակութիւնը աւելի շատ էր: Խաչագողները աւելի խմում էին, քան թէ ուտում էին: Այժմ հաւաքվել էին և այն ընկերները, որոնք ցերեկով անտառի զանազան տեղերում ածուխ էին պատրաստում: Բոլորի թիւը տասից աւել էր: Երբ բաւական խմեցին, նրանցից ամեն մէկը սկսեց պատմել իր կատարած քաջագործութիւններից մի անցք: Աստուա՜ծ իմ, ի՛նչեր չէին պատմում նրանք. բոլորը, բոլորը չը լսած և չը տեսած բաներ էին... Ես, որպէս քա- [illegible]

ՐԱՖՖԻ

(Շարունակելի)

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ազգային ժողովոյ ատենին ատենադպիր Պուրգէն էֆէնտի չաբաթ օրը խնդրագիր տալով կառավարութեան՝ դատ պահանջեց ազգային երեսփոխան Գուլազըզեան էֆէնտիի դէմ, ուրբաթ օրն Ազգային Պատրիարքարանի մէջ զինքը գաւազանահարուածելուն համար։ Կը լսենք թէ Գուլազըզեան էֆէնտի չաբաթ օրը ոստիկանութեան դուռը կոչուեր և հարցաքննութեան ենթարկուեր է։ Ուրբաթ օրն այս անցքը տեղեկագրեր է ոստիկանութիւնն, և չաբաթ օրն ալ ի պաշտօնէ տեղեկութիւն ուղղեր է Պատրիարքարանին։

Պրուսայի Առաջնորդ Գեր. Տ. Բարթուղիմէոս Ս. Արքեպիսկոպոսն՝ երէկ ուղևորեցաւ ի պաշտօնատեղին։ Կաթողիկոսական ընտրելեաց քուէարկութեան համար ի Պոլիս եկող եկեղեցականներէն Արմաշի Գեր. Վանահայրն միայն վերադարձած չէ դեռ։

Ահաւասիկ Ռուս կառավարութենէն առ Ս. Պատրիարքն ուղղեալ հեռագրին թարգմանութիւնը.

«Կաթողիկոսի ընտրութեան միջոցին, առ այդ վերաբերող ռուսական օրէնքները խստիւ պիտի գործադրուին։

«Երբ Կ. Պոլսոյ Ազգային ժողովոյն (Ասամպլէ Նասիօնալ) Երեսփոխաններն (Տէփիւթէ) հասնին, պիտի համարին իբրև ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ թեմին, երկու քուէի իրաւունքով»։

«Առ Սոս Կաթողիկոսն ուղղեալ շրջաբերականը չպիտի ղրկուի, որովհետև ռուս կառավարութիւնը կը յայտարարէ թէ բոլորովին կը հրաժարի միջամտելէ Թուրքիոյ հայ թեմերէն նուիրակութեան դատավարութեան վերաբերեալ յարաբերութիւններուն»։

Երէկ երեկոյ, մեր լրագրին հրատարակուելէն յետոյ, ստացանք հետևեալ հրաւիրագիրն այս թուոյ համար։

Ազգային ժողովն իր երէկի նիստին մէջ որոշեց որ իր հանդիսաւոր նիստն տեղի ունենայ յառաջիկայ Երկուշաբթի (2 ապրիլ) ի Մայր Եկեղեցւոյ Գում-Գափուի ի ժամ 6։

Ուստի կը փութամք հրաւիրել զԱզգային Երեսփոխանս իրենց ազգասիրական պարտականութիւնն կատարելու։

31 մարտ 1884

Մնամ աղօթարար
Ի Դիմաց Ս. Պատրիարք Հօր
Փոխանորդ Նորին

Մայր Դիւանի և Քաղաքական Ժողովոյ Ատենադպիր Վսեմ. Սիմոն պէյի տնօրինութեամբ ժամը 4ին Պատրիարքարանի մէջ նախապէս պիտի գումարուի ընդհանուր, և ապա հանդիսական նիստն պիտի կայանայ ի Մայր Եկեղեցւոջ։

ՕՐԱԿԱՐԳ

Ա. Խնդիր ընտրութեան ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի. — ՔՈՒԷԱՐԿՈՒԹԻՒՆ։
Բ. Ծրագիր Ընտրատետրի։

Ատենադպիր
Ց. ԳՈՒՐԳԷՆ

1/13 ապրիլ 1884, յՕրթագիւղ

Լրագրաց ոմանց մէջ այլ ընդ այլոյ պատմուած է այն ցաւալի խռովութիւնն, որ տեղի ունեցաւ անցեալ ուրբաթ օր յԱզգային Պատրիարքարանի։ Ստոյգն այս է. ժողովոյ գումարման համար որոշեալ ժամէն առաջ մի յառաջ, մի քանի երեսփոխանաց հետ նստած էինք Պատրիարքարանի աւագ դահլիճը և կը խօսակցէինք։ Յանկարծ բարձրագոչ ձայն մի լսելով դահլիճէն դուրս կը դիմեն երեսփոխանք, ընդ որս և ես, որ կը կարծէի թէ հրդեհ ծագած էր դրացի տան մէջ։ Այն վայրկենին ազգային երեսփոխան Գուլազըզեան Մեծ. Մարգար էֆէնտի՝ հաստ գաւազան մ'ի ձեռին՝ ի մէջ հին սանդուղէն վեր կ'ելնէր և «Բի՞մ տիր սպարտալը ժողովը խաթէյէն» գոչելով՝ գաւազանաւ ուժգին հարուած մի կուտայ Ս. Փափազեան էֆէնտիի թիկանց, որ կը փութայ փախչիլ ապաստանելու կրօնական ժողովոյ ատենադպրին սենեակն։ Միւս երեսփոխանք ևս կը խուսափին աստ անդ, բայց ի Վարդանեան Գէորգ էֆէնտիէ, Գարագաշեան Նշան էֆէնտիէ և յինէն, որ բնաւ չակնկալելով թէ Գուլազըզեան էֆէնտի զիս ևս կը հարուածէր՝ կեցած էի սրահին մէջ տեղ այլ յայլմէ եղած. բայց զիս ալ Մարգար վրաս կը յարձակի նոյն հառաջ և սարսափելի հարուած մի կուտայ ձախ բազկիս նոյն ահագին գաւազանաւ, հարուած՝ որ կարէր դանկս ջախջախել, եթէ պատահէր. որպէս զի հարուած մ'ալ չը տայ, զուցէ մահացու, երկու ձեռօքս կը բռնեմ գաւազանն և իբր կէս վայրկեան կը մաքառիմ բոլոր զօրութեամբս զի թողում զայն. այլ երբ իր աջ ձեռօքն անզօր շարժում մի կ'ընէ, կասկածելով զի մի գուցէ ըէվօլվէր ունենայ իւր քով՝ կը թողում գաւազանն. իսկ ինքն անմիջապէս սանդուղէն վար իջնելով կը մեկնի արտաքս։

Արիւնոտ բազկիս հարուածն, որ ծանր ցաւ և ծանրագոյն վարկած ազդած էր ինձ, պահ մի չմոռցուց զիս. բայց անմիջապէս սթափելով փոքր ինչ ամօթխածութեան մերձակայ սրահներէն ձեռք տալով համար հանդարտօրէն չտեսածի, որ ամենայն քաջութեամբ վայր իջած էր։

Այս ամենայն երկու վայրկենի մէջ կատարուեցաւ. ո՛չ վէճ, ո՛չ կռիւ և ոչինչ տեղի ունեցաւ անդ, Պատրիարքարանի սրահին մէջ, ոչ խօսք բառ մի արտասանուեցաւ հարուածելոյ կամ խուսափելոյ երեսփոխանաց միայն կողմանէ, ո՛չ յառաջ և ոչ յետոյ։

Ըստ որում բոլոր բարձր արդարութեան, ոստիկանութիւնն նախնական քննութիւն մի կատարեց նոյն օր ի ներկայութեան վկայից և փոխանորդ Գեր. Հօր։ Առաւել մանրամասն քննութիւնք թերևս ի վեր բերեն այդ անլուր յանդգնութեան շարժառիթն կամ դրդիչն, եթէ երբեք կայ։ Ինչ որ այլ լինի, տարակոյս չունիմ թէ այդ մարդն չպիտի կարէ անպատասխան զերծանել ի ձեռաց արդարութեան։

Ց. ԳՈՒՐԳԷՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մայրաքաղաքիս լրագրաց Բ. Դրնէն արգիլուեցաւ ո՛ր և է բան գրել Յունաց Պատրիարքին գործին վրայ։

Օգոստ. Սուլթանը Շէֆգաթի պատուանշան մը պատուաւորել կուտայ Աւստրիոյ դեսպանատան գահաժառանգ իշխանին մատուցանելու համար։

Վեհ. Սուլթանին հրաման բրած է, որ Տաճկաց Վսեմ. Ցարտին էֆէնտիի դուստրն, Օր. Ի. Տաճեան, կայսերական տիկնոյց ընկերակից լինի Աւստրիոյ Ստեփանի իշխանուհւոյն Պոլիս գտնուած ժամանակ։ Վեհ. Սուլթանին Տաճեան գերդաստանին նկատմամբ ցոյց տուած համակրանաց և մամուլը շնորհած այս ցոյցն նշանակելի արժանի է։

Աւստրիոյ գահաժառանգ իշխանն առաջիկայ հինգշաբթի առաւօտ ժամը 2ին ատենները Պոլիս կը հասնի արքունի նաւարանէն յառաջացեալ շոգենաւով, և Սերայ պիտի պատրաստեալ բնակին մէջ հինգ օր հիւրընկալուելէն յետոյ, Պրուսա պիտի երթայ, գիշեր մը կենայ և ապա պիտի վերադառնայ ի Վիեննա։

Միւթէմայիզի առաջնոն տրուեցաւ Կրետէի տամարակալ Իպրահիմ էֆէնտիի։

Բուլկըրի երկաթուղեաց ընդհանուր տնօրէն Պ. Այէնի երրորդ, և շինութեանց վերատեսուչ Պ. Վերէնի չորրորդ աստիճանի Օսմանիէ պատուանշան տրուեցաւ։

Նիկոմիդիոյ կառավարիչ Սիրրեթ էֆէնտին դէպ մայրաքաղաքս կը գտնուի իւր տկարութիւնը դարմանելու համար։

Ատանայի նահանգին ելմտական վերատեսուչ Մուսթաֆա պէյ և տամարակալ Թէվֆիք պէյ մայրաքաղաքս եկան։

Կայսերական թիկնապահներէն Բէքիր պէյ՝ Ահմէտ Վէֆիք փաշայի որդին, անցեալ շաբթու ձիէն ինկեր, և ձիուն շարժած ժամանակ՝ Բէքիր պէյի ոտքը ասպանդակին մէջ մնալով, քանի մը տեղէն վիրաւորուեր է։ Կիւմիւշ-Սույի հիւանդանոցին մէջ կը դարմանուի մինչև ցարդ։

Նանկոյի քաղաքապետական ժողովոյ անդամք և տեղւոյն երևելիք, փոխ կուսակալին նախագահութեամբ ժողով կազմելով, նահանգին շինութեան և մաքրութեան ճանապարհաց համար կարևոր տնօրինութիւններ ըրեր են։

Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան կողմէ պատրաստուած տեղեկագրի մը համաձայն, վերջին տարւոյ մէջ 760,000 ոսկի ծախք եղած է ճամբաներու, կամուրջներու, պատերու և այլ շինութեանց համար։

Կըսուի թէ Բ. Դուռն որոշած է վերստին արգիլել Օսմ. հողին վրայ օտար վաճառականութեան տանելակալ վաճառումն։

Կը լսենք թէ Օսմանեան և Պարսկական երկաթուղեաց գծերու միացման խնդիրը քննելու պաշտօնով կարգեալ Յանձնաժողովն՝ իւր աշխատութիւնն աւարտած լինելով, տեղեկագիրը մատուցած է Վեհ. Սուլթանին։

Ռէժիի վարչութիւնն երէկ ժամը 6ին ատենները կնքեր է մայրաքաղաքիս ծխախոտի գործարաններն ու ծխախոտները։

Անգլեական զինուորական պաշտօնեայ յանձնաժողով մը կազմուած էր՝ Մալթեփէի հիւանդանոցին վերջին ատենները հաշուոյ քննութեան համար։ Արդ՝ կըսուի, թէ Յանձնաժողովն կարևոր թերութիւններ գտեր է հիւանդանոցին վարչութենէն, սակայն կարելի չէ եղեր ստանալ, և հետևաբար յանձնաժողովն ստիպուեր է հաղորդել դուրս որոշում մը։

Վերջին օրերս Կարսի Օսմանեան հիւպատոս կարգեալ Լաթիֆ էֆէնտին՝ որ Բէֆէլի հիւանդութեան անկողնոյ կը ծառայէր, մեռեր է 28 տարեկան հասակին մէջ։ Հանգուցեալն լեզուագէտ էր. ժամանակաւ զինուորական պաշտօնատան մէջ հրատարակուող թուրքօ-գաղղիական Հաւքաֆ ինչպէս նաև Լէվանթ Հէրըլտ և Վաքթ լրագրաց խմբագրութեան մէջ գտնուած է։

Երզրումի մէջ գիշեր ատեն երկու անգամ զգալի երկրաշարժ պատահեր է, մարդիկ քունէ արթնցնելու չափ ուժգին, սակայն բարեբաղդաբար առանց որևէ վնասու։

Նորադարձեան լրագրաց քանի մը թղթակիցք մայրաքաղաքս կը գտնուին յառաջիկայ հինգշաբթի Ռուտոլֆ իշխանին դալստեան առթիւ։

Նանկոյէն գրեր են առ Թէրճիման-Հաքիգաթ, թէ անցեալ տարի ատաղձակաց կողմանէ լեռ հանուած և տարի մի հետէ նոյն ձեռքը մնացած Գայլպաշի (Թիրիին գաւառակին) այս օրերս ատաղձակից ճորտաններէն սպանուեր է, Նանկոյի գրիչ կառավարչին շնորհէ, որոնք յանձներ են կառավարութեան։

Նիկոմեդի (Գոնիա) կառավարիչ Շէրեֆ պէյ մայրաքաղաքս կուգայ, գանգատելու համար տեղւոյն Նայիպին դէմ, որոյ հետ դժտեր են։

Հանգուցեալ Չէլէպի Հանըմ իւր տղոց ամեն մէկուն 200 ական լիրա տուեր, բժշկին 30 լիրա ամսական կապեր, բժշկին կողակցին 300 լիրայի գոհարեղէն նուիրեր, և դրադարանի Ահմէտ պէյի կնոջ համար 2000 լիրա կտակեր է։ Նաև, կտակ ըրեր է որ իւր տան բոլոր պաշտօնէից ամսականները չդադրեցուին ցկեանս։

Մէրճուէ-Հաւատիս կ'իմանայ, թէ Արևելեան Երկաթուղեաց վիճակաժանութեան ատեանին դատաւճիռն (600,000 ֆրանք) ստացած է Քրէսպլանժի Մէհմէտ էֆէնտի անուն մը։

Շարածն ասոր Իզմիրի մէջ կը կարդանք.

«Խարթումէն առնուած նորագոյն տեղեկութիւնք կը ծանուցանեն թէ քաղաքը պաշարող ապստամբաց թիւն հետզհետէ կը նուազի, այնպէս որ անոնց ներկայութիւնն հազիւ թէ բնակչաց անդորրութիւնը կը խռովէ։ Սակայն, միւս կողմէ, ապստամբաց թիւը կը բազմապատկի Բերպերի շուրջն, որոյ ժողովք մտահոգութիւն կը պատճառէ։

«Կը լսենք թէ Խտիւը չէ ընդունած Նուպար փաշայի հրաժարականն, և Ն. Վսեմութեան և Պ. Քլիֆորտ Լոյտի միջև համաձայնութիւն գոյացնելու համար եղած ջանքերն ի դերև ելլէին, որովհետև Նուպար փաշա կը յայտնէր որ իւր և Անգլ. պաշտօնէից միջև անհամաձայնութիւն ունի։

«Այս օրերս կարևոր հեռագիրք փոխանակուեցան Բ. Դրան արտաքին գործոց նախարարութեան և Լոնտոնի Օսմ. դեսպանատան միջև։»

Աւստրիոյ գահաժառանգ իշխանին համար Վառնայէն մայրաքաղաքս եկող Միրամար շոգենաւուն առաջ Պոլսոյ մեկնելու պատրաստուեցան։

Գոնիայի նահանգին այծերուն մէջ հիւանդութիւն մը երևան ելեր է, բայց մինչև ցարդ ո՛ր և է կոտորած չկայ։

Թիֆլիզի Օսմ. նախկին հիւպատոս Խուռշիտ պէյի արարքներուն քննութեան համար կարգեալ Յանձնաժողովն իւր տեղեկագիրը մատուցած է, որով կը հաստատէ թէ արդարև այս պաշտօնեայն հիւպատոսարանի վարձքին համար կառավարութեան կողմէ վճարուած գումարն իւրացուցած է, և թէ հիւպատոսարանին հաշուեմատեաններն խարդախած է։

Մեսսաժէ տ'Աթէն կը գրէ թէ մայրաքաղաքս մէկ քանի յոյներ Աթէնքի Երեսփ. ժողովին գանգատագիր ուղղած են Կ. Պոլսոյ դեսպանին և հիւպատոսարանին դէմ։ Նախարարական և արտաքին գործոց նախարարը խոստացեր են նկատողութեան առնուլ այս գանգատները, և քննութիւն պիտի բացուի ստուգելու համար թէ իրաւացի՞ են։

Խասգիւղի մէջ ատակայի ահաբեկութիւն մը կատարուեցաւ այս օրերս։ Երկու մահմետական անհրաժեշտ քրիստոնեայ խմբաց մը ատելութիւն կռուի բռնելով, անմեղ մին դաշոյնի հարուած մը հարուածած մի մեռան, որ քանի մը վայրկեան յետոյ մեռաւ։ Ոճրագործք ձերբակալուելով, Կոլոնիա-Սերայի բանտը տարուեցան և հարցաքննութեան ներքև են։

1883 տարւոյ մէջ կատարուած ահաբեկութեանց, ուսումնական դասերուն, անարդար գործադրութեանց և այլ դատական գործոց մէկ վիճակագիրը կը պատրաստէ Պոլսոյ Ամբաստանից Մէքքի Սրաքի պէյի կողմէ որ դատական Նախարարութեան պիտի ներկայացնէ զայն։

Արևելեան-Ռումէլիի կուսակալ Ալէքօ փաշայի պաշտօնավարութեան շրջանը լրանալու վրայ լինելով, մայրաքաղաքիս գործակալք դեսպանաց հետ խորհրդակցելու կողմն, Խուսքա գործակալ Գաւրիլ փաշայի նոր ընտրելոյն վրայ խորհրդակցելու համար։ Կը կարծուի թէ բոլոր կառավարութեանց ներկայացուցիչք, բաց ի Ռուսական գործակալ Պ. Նելիտօֆէ, Ալէքօ փաշային պաշտօնին նորոգումը կ'ուզեն։ Բայց Բ. Դուռը առաջին որոշում մը տուած չլինելով, պաշտօնակալ ո և է ընտրելի ներկայացուած չէ։ Հաւաս գործակալութիւնն ապրիլ 6 թուով հեռագրած է Փիլիպէի համանուն լրագրոյն թէ Պ. Նելիտօֆ յայտարարած է Բ. Դրան թէ իւր կառավարութիւնը չպիտի ընդունի Ալէքօ փաշայի պաշտօնին վերանորոգումն, և զԳ. Խրիստովիչ առաջարկած է այդ պաշտօնին։

Մեր տեղեկութեանց նայելով, Արևելեան-Ռումէլիի խնդիրը քաղաքական կարևորութիւն կստանայ հետզհետէ։ Ժողովրդական բազմաստորագիր հանրագիր մը Փիլիպէէն Կ. Պոլսոյ դեսպանատուններուն եկեր է, Ալէքօ փաշայի վերանորոգումը խնդրող։ Միւս կողմէն ալ կը յուզուի։

Ռուսական նաւային ընկերութիւնը պաշտօնական ազդ մը կը ծանուցանէ թէ Ռուսիոյ և Օսմանեան նաւահանգստաց համար դրուած քարանթինան վերջնապէս բարձուեր է։

Մանչէսթէրի Տնօրէն Զիւա պէյ հինգշաբթի օր հաճոյական պտոյտ մ'ընելու հրաւիրեց Լոնտոնի Օսմ. հիւպատոսն, զՊ. Վալթան և մէկ քանի բարեկամներ, որոց յատկացուց Մանչէսթէրի փոքր շոգենաւ մը։ Շոգենաւն Հէյպէլի ատտային հանդիպելով և Զամ-լիման կոչուած ծովեզերեայ գեղավայրին շուրջը դառնալէ յետոյ, Մեծ կղզի գնաց ուր ճաշասեղան պատրաստուած էր Զիւա պէյէ։

Այս ուրբաթ, Բերա Քէչէճի Բաշըմ գտնուած մի մեծ անմահուած մէջերին քաշկռտուած ժամացոյց և շղթայն յափշտակելով փախան։

Անտոնի անուն կարպետագործ մի որ ժամանակէ մի հետէ անգործ մնալով յետին ծայր թշուառութեան մատնուած էր, անցեալ օրը սովամահ եղաւ իւր տանը մէջ։ Նա կարծես հիւանդութիւնը տարափոխիկ լինէր, իր կնոջ մօտ իւրեանց ալ խնդ եղաւ։

Նորա թաղեցին հիւանդանոց տարուեցան, անմիջապէս ամուսնոյն թաղմանց նպաստեցին։

Ժամանակ մը Գիւմիւշճիբաշի կը պատմէ թէ վաճառական մը անցեալ տարի Մանչէսթէրի ընկերութեան չոգենաւները ներկելու համար բաւական քանակութեամբ ներկ ծախեց, ուրիշ վաճառականաց տուած գնէն % 15 զեղչելով, պայմանաւ որ ստակին յանձնուելն պէս, ստակն առնու։ Բայց ընկերութիւնը իւր խոստումը չբռնեց, հազիւ թէ մէկ տարուան մէջ վաճառականին իւր պահանջին կէսը կրցաւ ստանալ, և երբ վերջերս, զայրացած, Մանչէսթէրի տնօրէն Զիւա պէյի ներկայացաւ, դանգատելով թէ համեմատաբար միւս վաճառականք աւելի գինով կը գանձէին իրենց պահանջներն, Զիւա պէյ այս խօսքերը նախատինք մը սեպելով, խուցէն դուրս հանել տուաւ վաճառականը։ Կըսուի թէ սա բոլորովին զայրանալով, ըսած է թէ այլ ևս ոտք չպիտի կոխէ Մանչէսթէրի պաշտօնատան մէջ, և ձեռքի մարդիկը դեռ եղեր է, յայտարարելով թէ պահանջած գումարը նուէր կ'ընէ ընկերութեան։

Անցեալ Երկուշաբթի երկու եղբարք, որք կը բնակին ի Գասըմ փաշա, Խասգիւղ եկած էին, գինիով լեցնելու համար։ Զամբաչ-Տէրէի արձարան մը նստած կը ծխէին, երբ լուսնկային լուսովը տեսան Ալի աղան որ կ'անցնէր հետը կին մը առած։ Ալին իրենց բարեկամն էր և գիտէին որ կարգուած չէ։ Հասկցան որ Ալիի ընկերուհին հանճոյական կին մ'էր, հետևաբար խորհեցան իրենց բարեկամին ետևէն երթալ և կինը խլել անոր ձեռքէն։ Դուրս ելան որ յղացած խորհուրդնին ի գործ դնեն, և սկսան Ալիի և ընկերուհւոյն հետևիլ։ Ասոնք տեսնելով որ իրենց ետևէն մարդ կը քալէր, ոտքերնին փութացին, բայց մեր երկու Դոնքիշոթներն ալ ետ չէին մնար, որով շուտ մի հասան ասոնց մօտ. սպառնական պատասխան։ Երկու կողմէն հարուածներ կարկուտի պէս կը տեղային խոյանալ, մինչև ատեն մը վայելչ, երբ գիշերապահ զինուորներն հասան, ձերբակալեցին սպառնացողներն՝ պատասխանատուութեան յանձնելու համար, և մեղադրութիւն մը չլինելով։

Ա՛լ երևակայելու է այս երկու եղբարց ապշութիւնն, ամօթն և յուսահատութիւնն, երբ յանկարծ տեսան թէ սուրբ ուսանողին կիներնին ուրիշ ո՛չ այլ ոք էր բայց եթէ Զիլիխա հանըմը, նոյն ինքն իրենց մայրն։ Այս չարժն ալ բանտ դրուեցան, և Զիլիխա հանըմին ամուսնոյն խնդրոց տրուեցաւ եղելութիւնը։

Զիլիխա հանըմ անհամաչափ դիրքով կին մ'է և կը մօտենայ քառասունին. ամուսնոյն օրէ ի վեր տուէն բացակայ էր և ժամանակ կ'անցունէր Ալիի հետ, որ իր պարտիզպանն է։ Հանըմին ամուսինը բարեր բարձրանալ ընդդէմ յափշտակողին և յափշտակուողին, սակայն կինոջմէն բաժանուելու չպահանջելու համար, դատարանն ալ Զիլիխա հանըմին դէմ դատապարտութեան վճիռ չպիտի կրնայ արձակել։

Ըստ Գաղափարին ընդդէմ Մէվլէւի անուն հիւանդին բացած դատին վերաբերեալ թղթերն պիտի զրկուին Խոնիարը։ Ըստ Գ. Պատմական Սթամպուլի եկեղեցւոյ աւագն։ Ինչպէս գրած էինք, Մէվլէւի այն առաջնորդն է որ իւր չորս սպառնալեաց քննութեան փաղիլի ինիֆէին պատուին պաշտպանեաց էր և աշխարհի հիւանդութիւն մը փոխադրած էր նմա։ Ազգերին այժմ վտանգէ զերծ է, բայց կառավարութ. ազդարարութեան ժամանակի կարօտ է, վասն զի խնդիր ազգերը ... կը չարչարուի այդ սոսկալի հիւանդութիւնէ։

ԱՅՍ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ ԹՂԹԱԲԵՐ

Այս առաւօտեան թղթատարով մեր ստացած Լոնտոնի և Բարիզի լրագրաց թուականք կը հասնին մինչև 11 ապրիլ։ Ահաւասիկ վերջին լուրերը.

—Խարթումէն Կորտոն փաշայի վիճակին նկատմամբ նոր լուր չէր եկած մինչև 11 ապրիլ։ Կ'երևի թէ հեռագիրը նորէն խզուած է։

—Սուաքիմ, 8 ապրիլ, առ Թայմզ.— Իբր 60 ապստամբք երէկ յարձակեցան մեր բարեկամ ցեղերու վրայ, Տէգարէփի մօտ, բայց յետս մղուեցան։ Ֆատալայի ցեղին մարդ մը աստ հասաւ Պէրպէրէն, 17 աւուր ճամբորդութենէ մը յետոյ։ Կը պատմէ թէ Պէրպէրի և Ֆատալայի միջև ցեղերն ապստամբած են, բայց Աքեբրիայի կողմէ կ'երթայ Սուաքիմ ճամբան բաց է։ Մեզ բարեկամ ցեղերուն գլուխը, Մէհմէտ Ալի, աստ վերադարձաւ, և մարդ կը հաւաքէ։ Նոյն միւս չէ ըլլար կը փափաքին որ Անգլիական զօրքերը միայն յԱրևելեան Սուտան, և կը հայցին թէ Սուաքիմի անգլ. զօրաց թիւն երբ պիտի աւելնայ։

—Թայմզ իւր 9 ապրիլ թուով կը հրատարակէ իւր Գահիրէի թղթակցին մէկ երկրորդ խօսակցութիւնը Նուպար փաշայի հետ։ Նուպար փաշա յայտարարեր է թէ ինք անձնական թշնամութիւն չունի Պ. Քլիֆորտ Լոյտի դէմ։ «Նա միայն իւր պաշտօնին վրայ թէ ոչ, — յարեր է Նուպար փաշա, — ես հրաժարելու կոչեմ զիս։ Պ. Քլիֆորտ Լոյտ կամ ուրիշ անգլիացի մը, նոյն բանն է։ Ես անձնապէս միշտ կուսակից եղած էի այնպիսի դրութեան մը, որ Անգլիոյ գլուխ և Եգիպտացւոց թևեր պիտի լինէին, բայց դուք (Անգլիացիք) կ'ուզէք ի Գահիրէ անգլիական ձեռաց մէջ կեդրոնացնել բոլոր փորձառութիւնն իսկ, և ես այս մասին իմ համոզումներս չեմ կրնար ուրանալ»։

—Տէյլի Նիւզ, ապրիլ 9 թուով Գահիրէէն հեռագիր մը կը հրատարակէ, որ կ'ըսէ թէ Պէրպէրէն առնուած լուրերը միշտ երկիւղալից են։ Պէրպէրի և Ֆանկոլայի միջև հաղորդակցութիւնք ընդհատեալ են, և Կորտոն զօրավարին վրայ լուր չկայ։ Բայց իրաւ եկած վերջին հեռագրին նայելով, Կորտոն փաշա կ'ըսէր թէ կրնայ պաշարել Մէրուէ և սուրհանդակ տեղ մը քաշուիլ ապահովաւ զօրաց հետ։

—7 ապրիլ, Թիֆլիզէն առ Ռուսէր.— Կովկաս լրագրին Ասքաբատէն մարտ 26 թուով Կոմարոֆ զօրավարին կողմէ ուղղեալ սա հեռագիրը կը հրատարակէ։ Մերվի վրայ գտնուած ժամանակնիս, մարտ 14էն 15ի գիշերը, Թօքէթճօզոլէն եկող թաւալասպլին խումբ մը մեր վրայ յարձակեցաւ։ Հրացանի հարուածներով ետ մղեցինք զանոնք։ Մեծ կորուստներ ունեցան, իսկ մեզ մէկ զինուոր միայն սպանուեցաւ։ Յաջորդ օրը տիրեցինք Քօչիւթճօզքայի ուր խաղաղութիւն կը տիրէ այժմ, և վարչական իշխանութիւնք պաշտօնի անցան։ Բերդի մը շինութեան ձեռնարկուեցաւ։ Մերվցիներ կը գործածուին իբր գործաւոր։

—Պերլին, 8 ապրիլ.— Այսօր կէսօրին մարէշալ Մոլթքէ յանկարծական տկարութիւն մ'ունեցաւ, որ սակայն ծանր երևոյթ մը չունի։

—Բեզրապաղի, 5 ապրիլ.— Բեքինէն լուրեր կը ծանուցանեն թէ Չինացիք մեծ վնասով վերքումին Չինկիթուֆեանի նեւ փաքէնոի միջոցի արևմտեան սահմանաւորները ... ։ Բաքայի մէջ ամբոխանք անհաւանեալ մը կը հաստատեն։

—Լոնտոն, 7 ապրիլ.— Ուսափոյ մէջ գլխաւորապէս Խոֆայի կողմէ, հողադործ դասուն մէջ անհանդարտութիւնք ծագեցան, որք աղետալի կերպարանք մը առին։ Գիւղացիք բացարձակապէս ապստամբած են իշխանութեանց դէմ, որոց կը հակառակին զէն ի ձեռին։ Վերջերս կռիւ մը ծագելով, երկու անասնապանք սպաննուեցան և բազմաթիւ անձինք վիրաւորուեցան։ Կարգադրութիւնը վերահաստատելու համար զինուորական զօրութեանց միջամտութեան պէտք կը զգացուի։

—Գահիրէ, 9 ապրիլ, առ Ռուիթէր.— Ըստ տեղեկութեան լրաբերի մը, որ Խարթումէն մեկնած էր մարտ 27ին, և Պէրպէր հասած է, կորս վիճակն ի Խարթում տագնապալից է, և անկանոն զօրքերը Կորտոն փաշայի դէմ ապստամբած են։ Տաճկաց պաշտօնական լուր չէ առնուած։

—Գահիրէ, 9 ապրիլ, առ Հավաս.— Նուպար փաշան և Պ. Քլիֆորտ Լոյտ հաշտեցնելու համար Պ. Պէյրինկի ձեռնարկներն ի դերև ելան։ Նախարարական տագնապն առջի վիճակին մէջ կը մնայ։

—Կրօնամ զօրավարը Գահիրէ հասած է այն անգլիական զօրաց մէկ մասին հետ որք Սուաքիմի առջև պատերազմեցան։ Զօրավարն իւր զօրքով Եգիպտոսի մայրաքաղաքը մտած ճիշդ այն միջոցին երբ Ուլպսլէի դքսին մահուան առթիւ ցոյցեր կը կատարուէին ի Գահիրէ։ Թայմզին թղթակիցը կը հաստատէ թէ այն պատիւներ որք այս առթիւ եղան Բրիտանական դրօշակին, և Գահիրէի բերդերէն թնդանօթի տխրալի հարուածները արձակուելը, տեղւոյն ժողովրդեան կողմէ իբրև նշան մը կը համարուին Անգլիացւոց Եգիպտոսի մէջ բռնած նոր կացութեան։

—Երեսփոխանաց ժողովոյ մարտ 7 ի նստին մէջ, Պ. Կլատսդոն, Լորտ Ռանտոլֆ Չըրչիլի պատասխանելով, յայտարարեց թէ Արտաքին գործոց պաշտօնատան մէջ կայ պաշտօնագիր մը, նախորդ նախարարութեան օրով վիճուած, յայտարարող թէ անգլիական կառավարութիւնն յանձնառու կը լինի միջամտել այն տալու Խրտիւին կառավարութեան և դայն պաշտպանելու։ Եթէ, ըսաւ Պ. Կլատսդոն, նախորդ նախարարութիւնն և Ֆրանսական կառավարութիւնն ընդդիմութիւն չընեն, արդի նախարարութիւնը պատրաստ է ժողովոյն հաղորդել այդ պաշտօնագիրը։ —Լորտ Ֆիցմորիսի նախարարութեան Արտաքին գործոց խորհրդական Պ. Բ. Պուրք յայտարարեց թէ նախորդ նախարարութիւնն առարկութիւն մը չունի յիշեալ պաշտօնագրին Խորհրդարանի հաղորդուելուն։

—Անցեալ կիւրակի օր Պուքրէշի Համալսարանին մէջ հրդեհ ծագելով, ժամերով տևած, և շէնքին շատ մը կարևոր մասերն ի մոխիր դարձուցած է։ Եղած վնասները ծանր են։

—Նոր Ֆրայէ Փրէսսէ Զայթունկ (Պիզմարք իշխանին բերան, կէս պաշտօնական) կ'ըսէ ապրիլ 8 թուով, թէ իշխանին առողջական վիճակը բացարձակապէս կը պահանջէ որ իւր աշխատութիւնք նուազին։ Այս է պատճառն, որ Պիզմարք իշխանն հրաժարած է Պրուսիոյ նախարարութեան նախագահութենէն, բոլորովին Կայսրութեան գործոց զբաղելու համար։ Գերմանական կայսրութեան վերաբերեալ գործոց մէջ, իշխանը զերծ կը մնայ այն դժուարութիւններէ և ընդդիմութիւններէ, որք ներքին գործոց վարչութիւնը սատանի կը կացուցանեն իրեն համար, և արդէն այդ կայսերական գործոց մէջ ինք այնպիսի հեղինակութիւն մ'ունի որ կը դնէ, զոր յաջորդ մը չի կրնար թողուլ։

—Շանպօրի կոմսուհին (ամուսին հանգուցեալ Շանպօրի կոմսին, Պուրպոնեան «անդրանիկ» ճիւղին), որոշեր է Կարմելեան մայրապետաց վանքը քաշուիլ, ի Կորց, Ավստրիա։

—Թայմզ լրագրին Գահիրէի թղթակիցը կը հեռագրէ ապրիլ 8 թուով թէ, Անգլիացի նաւային սպայ մը, որ Վատի Հալֆայէն (Վերին Եգիպտոս) վերադարձած է, կը պատմէ թէ ժողովուրդը Մէհտիին կուսակից է մինչև Ասուան, այսինքն դէպ յԵգիպտոս բաւական տեղ։

—Վիեննայէն, ապրիլ 8, առ Թայմզ.— Եգիպտոսի ելմտական դժուար կացութեան պատճառաւ, դիւանագիտական ախրից մէջ ընդհանրապէս կը կարծուի թէ Եգիպտոսի պարտուց յարդարման (լիքիտասիոն) օրէնքին փոփոխման համար Անգլիոյ կողմէ տէրութեանց քով ձեռնարկութիւն մը անխուսափելի դարձած է, և շատ հեռի չէ։

—Լոնտոն, 9 ապրիլ.—Վիէննայէն կը հեռագրեն Սթանտըրտի. Չինական աղբիւրէ կը տեղեկանամք թէ կայսրութեան մեծ խորհուրդը վիճաբանէր է թէ ի՛նչ պարտք լինել ապագային մէջ Բէքինի կառավարութեան հետեւելիք ընթացքը Ֆրանսայի նկատմամբ։

Քաղաքային եւ զինուորական ամենաբարձր պաշտօնատարց մասնակցեր են այդ խորհրդոյ։ Խորհրդոյն մէկ մասը կարծիք յայտնած է թէ անմիջապէս պատերազմ հրատարակել Ֆրանսայի դէմ. իսկ մեծամասնութեան կարծիքն է թէ այս պատերազմին համար յառաջացնելիք ծախսքով պէտք է լաւագէս առնուլ Թոնքինի սահմանակցող երեք չորս գլխաւոր քաղաքները։

—Լոնտոն, 9 ապրիլ.—Երեսփոխանաց ժողովոյն մէջ Պ. Կլատսթոն պատասխանելով Պ. Աշմէտ Պարթըլըթի և սըր Սթաֆորտ Նորթքոթի հարցմանց, ըսաւ թէ կառավարութիւնը չէ կարող հաղորդել ժողովոյն և է տեղեկութիւն Նուպար փաշայի և Պ. Քլիֆըրտ-Լլոյտի յարաբերութեանց մասին։ Կառավարութեան յայտնի է թէ այս յարաբերութիւնք ձգուած են, սակայն այս մասին ոչ և է որոշում չէ տրուած և հրաժարական եւս չէ մատուցուած։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ֆրանսայի Անզէն գաւառի հանքային գործաւորաց գործադուլէն կ'օգտին Պելճիական հանքերն, ուստի ամեն օր Անզէնի ֆրանսական ընկերութիւնը կը պատուիրէ 1,500 թոնոյ հանքածուխ գնել։

—Անգլիոյ Պանքայի վերջերս բանուած կէտ Պանքնօթներն գլխաւորաբար 50 անգլ. ոսկինոց են։ Նոյնպէս հետ աւետարական յարաբերութիւն ունեցող զգուշութիւն պէտք է ըսեն։

—Ֆրանսական Ակադեմիայ համար կտակութիւնք տարին ծախք կ'ընէ 98,000 ֆրանք, սոյնպէս բաժանեալ. 40 անդամոց իւրաքանչիւրը կը ստանայ 1,500 ֆրանք, միայն քարտուղարն 6,000 ֆրանք։ Բառարանի Մասնախումբը կազմող 3 անդամք կը ստանան 1,200ական ֆրանք. բառարանի շինութեան համար ծախք կը լինի 10,000 ֆրանք. ճառերու տպագրութեան 5,000 ֆրանք, և 11 հազար ֆր. ընդհանուր ծախս։ Միւս Ակադեմիաներուն համար կտակութիւնք կը վճարէ. -151,000 ֆրանք, Արձանագրութեանց և գեղեցիկ դպրութեանց Ակադեմիային. 203,500 ֆրանք, Գիտութեանց Ակադեմիային. 90,000 ֆրանք Գեղարուեստից Ակադեմիային, և 80,000 ֆրանք Բարոյական և Քաղաքական գիտութեանց Ակադեմիային։

—Մարտ ամսոյ մէջ ի Վիէննա կատարուեցաւ ամեն տեսակ գեղեցիկ շուներու ցուցահանդէս մը, որուն ամեն օր հազարաւոր անձինք ի տես կ'երթային։ Ֆրանց Յօզէֆ կայսրն ալ այցելեց մարտ 26ին, և ստացուողներն աչքէ անցուց մեծ հետաքրքրութեամբ։

—Պատէնի Խորհրդարանն 160,000 մարք յատկացուց Հայտըլպէրկի Համալսարանին հիմնարկութեան 500րդ տարեդարձին առթիւ լինելիք հանդէսին համար, որ 1886ին պիտի կատարի։ Ուրիշ համալսարանութիւնք և ընկերութիւնք ալ պատրաստութիւններ կը կատարեն այդ կարեւոր տարեդարձը մեծ շքով տօնելու համար։

—Վերջին շաբաթներու մէջ, հակառակ կուսակցութեանց պատկանող Բարիզեան Խմբագիրք սոսկ դարձեալ մենամարտներ ունեցան, և զիրար վիրաւորելով «գոհացում տուին իրենց վիրաւորեալ պատւոյն»։

—Ռուսք մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայեն կանոնաւոր նաւատորմ մը ունենալու ի Սեւ ծով։ «Կամաւոր նաւատորմն», որ պատերազմի ժամանակ Ռուսիոյ ծովային նախարարութեան տրամադրութեան ներքեւ դրուելու համար ժողովրդային հանգանակութեամբ պատրաստուած էր, և խաղաղութեան ժամանակ առեւտրական նպատակներու կը գործածուէր, հետզհետէ կը ճոխանայ։ Նոյն ռուսական նաւատորմին համար վերջին անգամ գնուած շոգենաւն է Անգլիական Քաղ Լայն մեծ ընկերութեան [illegible] շոգենաւն, որ Օտէսայի և Վլատի Վոստոքի (Խաղաղական Ովկիանոս) միջեւ պիտի բանի։ Այս շոգենաւ Մոսկուա անուամբ մկրտուելուն առթիւ, Լոնտոնի նաւահանգստին մէջ կրօնական արարողութիւն մը կատարեցաւ շոգենաւուն մէջ, յորում Ռուսիոյ դեսպանը ներկայ գտնուեցաւ, և ճաշ մը տրուեցաւ բազմաթիւ հրաւիրեալներու։

—Բարիզի ոստիկանութիւնը նախընթաց շաբթու մէջ Շօսէ տ'Անթէն փողոցը գաղտնի խաղատուն մը կոխեց, ուր միայն կին խաղամոլներ կը յաճախէին։ Երբ ոստիկանք ներս մտան, 26 կիներ որք կը խաղային, ճիչեր արձակեցին, և գետնին դամբաններուն վրայ իյնալով յափշտակեցին, ոստիկանութեան ձեռքն անցնելէ ազատելու համար։ Խաղամոլուհիք հարցաքննեցան, և ոմանք խոստովանեցան թէ երբեմն գիշերները կուգային [illegible] և [illegible] կոչուած թղթախաղերով զբօսնելու, և ընաւ այլ չէին ընդունէր որ և է պատահական։ Այս կանայք հարուստ ընտանիքներու կը վերաբերէին։ Ոստիկանութիւնն 30 ծրար խաղաթուղթ և ուրիշ առարկաներ գրաւեց, խաղարանին տէրը ձերբակալեց, և արձանագրեց խաղացողներուն անունները։

—Ամերիկեան պարզմտութիւն. Խօսակցութիւն Նիւ Եօրքի նպարավաճառի մը և գրագրին միջեւ. —Ջէյմս, 3,000 տոլարի չափ պարտք ունիմ։ —Այո՛, տէր իմ։ —2,000 տոլար ունիմ սնտուկիս մէջ, բայց խանութս պարապ է. կը կարծեմ թէ սնանկութիւն հրատարակելու ժամն հասած է։ —Ես ալ այնպէս կը կարծեմ։ —Բայց հարկ է պատրուակ մը գտնել պարտատէրերու համար։ Դուն որ խելացի ես, պատրուակ մը խորհէ այս գիշեր, և վաղը ինծ ըսէ։ Գրագիրը խոստացաւ։ Հետեւեալ օրն, երբ խանութպանն եկաւ, սնտուկը բաց և դրամը գողցուած գտաւ. տոլարներուն տեղ ալ սա տոմսակը կար. —«Ես առի 2,000 տոլարներն և Եւրոպա երթալու համար նաւ նստայ։ Աւասիկ լաւագոյն պատրուակը, զոր կրնաք յայտնել ձեր պարտատէրաց, սնանկութիւն հրատարակելու համար։»

—Մատրիտէն կը հեռագրեն Ռիւթերի գործակալութեան թէ երգիծական օրաթերթի մը խմբագիրը ութ տարի բանտարկութեան դատապարտուեր է Սպանիոյ թագաւորին նկատմամբ անարգական նկատուող երգիծական պատկեր մը հրատարակած լինելուն պատճառաւ։

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

Այսօրուան

ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ

Սօնդայ (Թօնքին), 11 ապրիլ

Նէկրիէ և Պրիէռ զօրավարաց կիսաբաժինները, Սեւ և Կարմիր գետերու միացման կէտին վրայ իրարու ձեռք կարկառելէ յետոյ, ամբարձեցին Հունկ-Հօա չինական քաղաքին առջեւ գտնուող դիրքին Սոր վրայ, թշնամին պարպեց այդ քաղաքը։ Ֆրանսացիք վաղը կը մտնեն Հունկ-Հօա քաղաքը։

Լոնտոն 11 ապրիլ

Տէյլի Նիուզ մարդու մը վրայէն որ ի Պիրքէնհէտ ձերբակալուեցաւ, երեւան ելան ռումբեր, որոց շինուածքը ճիշդ նման է վերջին պայթումներու միջոցին Լոնտոնի քանի մը կայարանաց մէջ գտնուած ռումբերու շինութեան։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ԴԱՂԱԹԻԱՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 2 Ապրիլ

Ընթացք դրամոց

Օսմ. ոսկի	ղր.	100	—
20 Ֆրանկնոց	«	87	23
Անգլ. ոսկի	«	110	4
Փրիմից	«	51	1/4
Բօլ էմբերիալ	«	90	6
Ռուսայի թղթադրամ	հատ	8	80
Թալեր	«	19	14
Ֆիօրին	«	9	05
Մէճ. արծ. (տարբ.)	«	108	08
Հինգնոց	«	102	3/4
Մէթալիք	«	100	1/2
Կոլինճ	«	800	—
Թղթադրամ	«	1650	—
Վէյնոց	«	102	35

(ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ)

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լօնտրա 12 Ապրիլ ժամ 5 վ. 15 երեկոյ

Անգլ. Քօնսոլիտէ գոցուեցաւ		102 11/16
Օսմ. « բացուեցաւ		9 5/16
« « գոցուեցաւ		9 3/8
Օսմ. փոխառութիւն	1865	11
« «	1869	10 1/2
« «	1871	68 1/2
« «	1872	17 1/2
« «	1873	9 3/8
Փոխառ. 1877		80 3/4
Պանք Օթօման		17 1/2
Ռուսական փոխառ. 73		91 1/2
Եգիպտ. միացեալ (Իւնիֆիէ)		68 1/4
« սահման. (բրիվիլէժիէ)		94
Տայրա Սանիէ		67 3/4
Տօմէնիալ (փոխառ. Բօշիկ)		91
Հունգ. պարտաթուղթ 1877		102
Փոխանակ. Բարիզի վրայ		

Վիէննա 12 Ապրիլ ժ. 4 երեկոյ

Փոխանակ. Լօնտրայի վրայ	121 60
Օսմ. Երկաթուղի	24 30

Բարիզ 12 Ապրիլ ժ. 5 վ. 45 երեկոյ

Ֆր. Ռանթ 4 1/2 %	բաց	108 22 1/2
« « 3 % բաց		77 10
Օսմ. Քօնս. բացուեցաւ		9 47 1/2
« « գոցուեցաւ քրն. կտ.		9 40
Օսմ. փոխառութիւն 1863		— —
« « 1865		37 —
« « 1869		52 —
« « 1873		46 —
Օսմ. Երկաթուղի		50 87 1/2
Պանք Օթօման		683 75
Քրէտի Լիոնէ (բաժնեգրած)		580
» Ֆօնսիէ		1297 50
Բաժնետոմս Լիոնի		1265
Սուէզի ջրանցք		2030
Ռուսական 5% 1877ի		96 3/4
Իտալական Ռանթ		94 65
Արեւ. Ռուս. (Ռիւս Օրիան.)		— —
Եգիպտական միաց. դոզ		345
Սպանիական (արտաքին)		61
Հունգարական (ոսկի) (քր. կտ.)		103
6 % Հելլենական		422 50
Չէք Լօնտրայի վրայ		25 21

ԲԱՐԻԶ ԲԷԹԻ ՊՈՒՐՍ

12 Ապրիլ ժ. 10 վ. 15 երեկոյ

([illegible])

ՄԵՏԵՈՐԱԲԱՆԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱԿ

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԱՆ Ի ՊԵՐԱ

14 Ապրիլ (Ն. Տ.)

	ժ.	վ.
Ծագումն արեգական (Աւերայթ)	5	24
Մուտ « «	6	37
Կէս օր (Միջին ժամով) . . 12	0	08
Կէս օր (Թամ բաւ ասէկ)	5	16
Ծագումն լուսնի (Աւերայթ) Ն	10	24
Մուտ « «	7	38

Երեւումն լուսնի. Վ. Ք. 18 Ապրիլ.

Առաւօտեան ժամը 8 ին

	Հզրդ մեթր
Ծանրաչափ (Ծովու երես)	761. 4
Ջերմաչափ	10. 8
Նուազագոյն ստորինան	5. 6
Բարձրագոյն « (իւրիկուան)	10. 9
Խոնաւութիւն 0/0	63
Բարձրութիւն անձրեւի 24 ժամու միջոցին. Հազարորդամեթր	0

Ուղղութիւն հովոյ, հանդարտ.

ԱՊՐԻԼ 13ԻՆ ՎԻՃԱԿԸ

Ծանրաչափն անշարժ կը մնայ միջերկրականի վրայ. հովք արեւմտաքէն տէր կը փչէ դէպի միջերկրականի հիւսիսային կողմը, և ուժգին Ափրիկէի ծովեզերեայ վրայ։ Հովը փոփոխական եղանակ տէր է Ադրիատականի վրայ. ուժգին փոթորիկ և անձրեւ ի Սելանիկ. հանդարտ օդ յՕտեսա։ Բարեխառնութիւնն է 8 աստիճան յՕտեսա, 7 ի Բարիզ, 6 ի Վիէննա և 1 ի Բեդրպուրկ։ Ապրիլ 12ին և 13ին, երեկոյեան ժամը 9ին և 6ին երկրաշարժի բաւական ուժգին ցնցումներ տեղի ունեցան ի Քիոս։

ԿՐՕՆԱԿԱՆ

Թէ որ կարող լինի մեր վանօրէից խանգարման պատճառք գտնել, որչափ դժուարին այնչափ ալ օգտակար խնդիր մը լուծած պիտի համարուի, վասն զի պիտի գտնէ միանգամայն այն ամէն անելութիւնները, որոց պէտք ունիմք վանօրէից բազմակողմանի խնդիրը լուծելու։

Երբ հաստատեմք վանօրէից խանգարման պատճառը, կ'սկսիմք պատճառ ու արդիւնք իրարու բաղդատել, բարին՝ որ կորած է վերանորոգելու աշխատիլ, և չարին՝ որ մնացած է, հեռացնելու ջանալ, և կ'ազատիմք այն մշտական դանդաղանքէն, որ մեր շրթանց վրայ և մեր գրչին տակ շարունակ կը կրկնուին, և որք այնչափ անգամ կրկնուելով հանդերձ քայլ մը խոկ չեն յառաջացներ մեզ, ակնկալեալ վանական բարեկարգութեանց ուղւոյն մէջ։

Վանական բարեկարգութիւն...

Ահա բառ մը զոր կը կրկնեմք, այլ եթէ հարցուի մեզ անոր իմաստը բացատրել, այնչափ տարբեր կարծիքներ կ'արտայայտեմք որչափ անձինք պատասխանել կը փութամք, և ոմանց մին միւսին խորհուրդը կը մերժէ, և սա նորա առաջարկը կը փոխէ, և երկրորդը առջինին բրածը կ'աւրէ, երբեք չեմք հասնիր մեր նպատակին և հանդիսին ալ բոլորովին անհնար կը դառնայ։

Զանանաք յիշել որ այնչափ տարբեր կարծիքներու մէջ, ունինք նախանդողներ թէ վանականութեան դարը անցած է, թէ վանքեր անվերականգնութեան մատնուած են, թէ օգտակար իսկ չէ վանօրէից բարեկարգութեան խնդրով առեն կորսնցնել, այլ դարուն հոգւոյն համաձայն գործերու նուիրել բոլոր մեր աշխատանքը և բոլոր մեր միջոցները։

Եւրոպական ազգերէ ոմանք դադարեցուցին այս վանականութիւնք քաղաքական օրինաց առջեւ, սակայն վանականութիւնք իրօք չջնջեցին, զոր չէին իսկ կարող ջնջել, այլ վանական միաբանութեանց ստացուածական իրաւունքը վերուցին, և անոնց հաստատուն կալուածները գրաւելով մասնաւոր ստացութեանց վերածեցին։ Աւելի կալուածատիրական տեսակէտէ նկատեցին խնդիրը, քան եկեղեցականութեան տեսակէտէն, մեր մէջ կացութիւնը տարբեր է, ոչ թէ միայն մեր քաղաքական և կրօնական գիրքը յիշեալ ազգաց գիրքէն տարբեր է. այլ և մեր վանականք չեն վայելեր երբեք այն կալուածատիրական իրաւունքը, զոր Եւրոպական պետութիւնք ջանացին խափանել։

Մեր վանօրայք երկու մեծ արդիւնք կարող են տալ մեզ, և մեք աւելին չեմք պահանջեր.

1. Պատրաստել ընդհանրապէս եկեղեցական պաշտօնեայներ, և մասնաւորապէս ամուրի եկեղեցականներ՝ երբ շարժուն պաշտօնեայներ, որք պէտք են քարոզութեան և փրկութեան ճիւղերու ծառայութեանց համար։

2. Օգտակար կերպով արդիւնաւորել վանական հաստատութիւնները և վանքապատկան հասոյթները որք նպաստ ունին եկեղեցւոյ պայծառութիւնք և ժողովրդեան դաստիարակութիւնք։

Մեք չեմք կարող հրաժարիլ այդ երկու արդիւնքներէն, և հետեւաբար չեմք կարող հրաժարիլ վանօրէից բարեկարգութեան գաղափարէն։ Պէտք չունիմք վանականութեան դադարման խնդրով ալ զբաղիլ, վասն զի վանականութիւնք չներկայեր բան մը որ մեր ընդհանուր ազգային դրութեան հակառակ լինի. մանաւանդ թէ, որք մեր կրօնական յօդուածոց հոգւոյն կը հետեւին, կ'զգան խոկ թէ շատ իսկ յարմար է այն մեր ազգային վիճակին, և դուցէ իսկ շատ մը ողբացեալ անկարգութիւնք հետեւանք են այդ կէս առ կէս և կաղ կաղ ընթացից, որով կը կարծեմք հին դարու և նոր դարու հոգիներու պատերազմ մը տեսնել, և բացարձակապէս չեմք հետեւիր մեր նախնական կարգաց և կանոնաց։

Հայ վանականութիւնք ոչ ո՛ք այսօր կրնայ դատապարտել, վասն զի չկրնար ամուրի եկեղեցականութիւնը բառնալ, և հնարաւոր չերեւիր բոլոր եկեղեցւոյ պաշտօնէութիւնը ամուսնացեալ եկեղեցականներէ կազմել։ Իսկ եթէ պիտի մնայ ամուրի եկեղեցականութիւնը, ո՞ է որ կրնայ յանդգնիլ և լաւագոյն ամուրի աշխարհական եկեղեցականութիւնը նախադասել հոյաձեւ վանական եկեղեցականութեան։

Եթէ կը պահեմք, և պիտի պահեմք վանականութիւնը, բարեկարգեմք ուրեմն զայն, բայց անհնարին բաներ չմտածեմք, և դիւրին խորհուրդներ յղանամք։

Վանօրէից թիւը Ընդարձակ Օրացոյցի մէջ հրատարակեալ ցուցակէն ալ տեսանք է. այնչափ վանքերը ծաղկեցնելու համար ո՛չ պէտք ունիմք և ո՛չ կարողութիւն. ուրեմն վանօրէից բարեկարգութիւն անուամբ չը հասկանամք բոլոր վանօրէից, այլ վանօրէից ոմանց միայն բարեկարգութիւնը. և համարձակապէս զատեմք բարեկարգելի վանքերը, և ի զուր ջանք և դրամ չծախսեմք անոնց վրայ որք ոչ հնար է և ոչ պէտք է որ բարեկարգուին։

Ամէն բարեկարգութեան համար նախ և առաջ գործիչները պէտք է սահմանել։ Իսկ գործիչներն երբեք իշխանութեան կամ ժողովրդեան կամքով չեն ստեղծուիր, այլ իրաց ներքին և արտաքին պարագաներէն կախում ունին, որպէս զի գործ և գործիչ համաձայնութիւն ունենան։ Ըստ այսմ վանքը գործն է, իսկ վանականը գործիչ, վանօրէից բարեկարգութիւնն ալ իւր յարմար գործիչներով միայն կրնայ յաջողիլ։ Եթէ կարծուի թէ վանք մը կը կառավարուի այն կերպով որով կը կառավարուին ժողովուրդ և ազգ և քաղաք, սխալ մ'ն է. վասն զի վանք քաղաքական կամ աշխարհական ընկերութիւն մը չէ, այլ կենակցական միութիւն մը, նման բոլորովին ընտանեկան կենաց և հայրական իշխանութեան։ Ի զուր է ուրեմն վանօրէից բարեկարգութեան [illegible] և հոգեւորական ձեւեր գործածել։

Վանքերէ սպասելով օգուտներն ալ իրենց ձեւով ու տեսակով ու սահմանով պէտք է որոշուին, որպէս զի իրենց բնութեան օտար արդիւնք մը իրենցմէ չսպասեմք, և ոչ ալ բանադրեմք գլխելէ պատճառ լինիլ այն օգուտներու որք արտաքոյ են իրենց կոչման։ Վանօրայք նախապէս տեղական են, և իրենց գաւառներուն օգտին նուիրեալ, և այս կարգը նախնական է, և թեմականութեանց և պաշտատուութեանց փոփոխ պարագայութեամբ հաստատեալ։ Երկրորդաբար միայն վանօրայք իրենց սահմաններէն դուրս ալ օգտակար կրնան լինիլ։ Ի զուր է ուրեմն ամէն ջանք որ կը կարծէ վանքերը իրենց տեղական յարաբերութիւններէն քակել, և ընդհանուր ազգութեան հետ անմիջական յարաբերութեան մտածել։

Յօդուածոյս նպատակը չէ գործնական ծրագրոյ խնդիրը բացատրել. վանօրէից խորհրդոյն պաշտօնն է այն։ Մեր նպատակն է առ այժմ մեր կրօնական խնդիրները, սկզբունքները և շահերը պարզաբանել. և աւելի չեմք յառաջեր վանական բարեկարգութեան պայմաններուն վրայ խօսելով, այլ պայման մը եւս յիշեմք և փակեմք։

Ի՞նչ կապեր ունին այժմ մեր վանօրայք և մեր վանականք. — Կարծեմ և ոչինչ։ Վանականութիւնը վիճակ մը չէ, այլ պատահական մի դիպուած է, և կը նշանակէ միայն աբեղային կամ վարդապետին առ այժմ վանքի մէջ միացած լինելը. բուն է, վանքն վանականին օտար է և վանականն վանքին։ Երբէք հիւր մը օթեւանին և պանդոկին շահերուն հոգը չկրեր, որպէս կը կրէ զաւակ մը իւր տան շահերուն համար։ Մեր կարծիքը տրամաբանական է կարծեմք՝ երբ կ'եզրակացնեմք այսպէս.

Վանքը վանականաւ միայն կը բարեկարգուի, եթէ վանականն իսկ վանքին օտար է, հարկաւ բարեկարգութեան գործիչը կը պակսի, եւ վանքն ալ առաջ բարոյապէս, և յետոյ նիւթապէս ալ կը կործանի։

Գտա՞նք արդեօք վանօրէից խանգարման պատճառը, լուծեցի՞նք արդեօք որչափ դժուարին այնչափ օգտակար անուանած խնդիրնիս։

Խոհական և փորձառու ընթերցողք պէտք է անաչառ դատաստանը ընեն և պատասխանեն, այլ բարեկամք թէ հաւանութեան քուէներ պիտի շնորհեն առ յօդուածագիրս

ՏԻՐԱՅՐ.

Ահաւասիկ Պ. Զարիֆիի յուղարկաւորութեան առթիւ Պ. Յովսէփ Իսկէնտէրի խօսած ճառը, որ յիշատակած եմք մեր 67րդ թուոյն մէջ։

Տեա՛րք,

Այս կիսաբաց դագաղիս առջեւ, դէմ ընդ դէմ անդարմանելի կորստեան՝ դիւրաւ կրնաք ըմբռնել և ներողամիտ ըլլալ այդ յուզման վիճակին համար յորում կը գտնուիմ ձեզ նման, և թերեւս բան ի բերան արտաբերել յանձն չառնուլ՝ եթէ համոզուած չըլլայի որ պարտականութիւն մը և սրբազան պարտականութիւն մ'ունիմ կատարելիք՝ այդ ինքն է յանուն Կոստանդնուպոլսոյ Հայ հասարակութեան գալ մեր խոնարհ բայց անկեղծ և արժանահատոյց յարգանքը մատուցանել տիեզերահռչակ քաղաքացւոյն զոր դժբախտաբար կորսնցուցինք։

Եւ յիրաւի ամենքս ալ հասարակ կուլանք իւր առաքինութեամբը մեծ և որքան նշանաւոր այնքան համեստ մարդասէրի մը մահը որ ոչ միայն Հելլենաց ազգին՝ այլ ամբողջ մարդկութեան կը պատկանի ըստ բանին «Մարդ եմ եւ մարդկային ոչինչ օտար համարիմ»։ Ահա այդ անուամբ և ուրիշ ամէն նկատմանց ի բաց թողլով, ինձ պարտք կը համարիմ հրապարակաւ բացատրել համայն հայ ազգակցաց ցաւերը և մեր մասնակցութիւնը, տեարք, ձեր օրինաւոր և դառն կսկծոյն։

Այո՛ մեր հասարակութիւնը շատ երախտապարտ է Գէորգ Զարիֆիի յիշատակին, որուն կերպով շնորհակալ է նմա՝ նա մանաւանդ այն մարդասիրութեան ազնիւ օրինակներուն համար զոր մինչեւ իւր յետին շունչը չդադրեցաւ տալ ամէն ազգ. ազնուութեանց մէջ բաղդաւոր և նշանաւոր հանդիսացող. իւր առատաձեռնութեամբը ուսումնասէր մանկտւոյն ի նպաստ, իւր բարեգործութեամբը յօգուտ չարատանջ մարդկութեան, և իւր քաջութեամբը առ հասարակ ամենեցուն։ Ըստ իս սխալ է Գէորգ Զարիֆիի համար Արեւելից Բիպոտի ըսել՝ վասն զի մեր հայրենակիցը անհրաժեշտաբար գերազանց է քան ընդհանրապէս մեծ մարդասէրն։ Բիպոտի բարիք կը գործէր այնպիսի երկրի մը մէջ ուր օրինական ընկերական պարտականութեանց բարձրագոյն կատարը հասած է. հանգուցեալը ընդ հակառակն ինքնաբերաբար իւր բնածինէն զգալով և սրտի մտօք և եթէ մարդասէր ըլլալը ամեն ժամանակ ցոյց տուած է, և ամեն մարդ գիտէ որ Գէորգ Զարիֆի՝ ողորմութիւնք նոյն իսկ թշուառները մխիթարելու համար աշխարհը ներքին միջի կապած ձեռքով գործադրել կը հասկնար, այսինքն ձախ ձեռքը չգիտնալով աջ ձեռքին արածը, եւ այս այնպիսի երկրի մը մէջ ուր մարդկային համերաշխութեան զգացումը, հասարակաց կարծիքին առջեւ նկատմամբ դեռ պէտք եղած զարգացումը ստացած չեն, այնպիսի երկրի մը ուր մարդասիրութիւնք, — տեսողական և պատճառաբանեալ մարդասիրութիւնը ըսել կուզեմ — դեռ շատ հեռի է օծագայելէ։

Այդ սրտառուչ համաձայնութիւնը, որով այսօր այսպիսի անձի մը կորուստը կուլանք, առանց պատճառի չէ ուրեմն, և յիրաւի այդ կորուստը ոչ թէ միայն Յունաց ազգին, կամ այս ինչ հասարակութեան մեծ հարուած մ'է, այլ առանց մեծ արանութեան կրնամ ըսել նոյն իսկ բոլոր Արեւելեան Եւրոպիոյ փոքր ի շատէ կարեւորութիւն ունեցող ամեն դասու մարդկան։ Դուք աչօք իսկ տեսաք, տեարք, երէկ երեկոյ ի վեր որ այս թշուառ լուրը կայծակի արագութեամբ քաղաքիս մէջ տարածուեցաւ, զոր թէ Պոլսոյ բոլոր բնակիչք ինչպէս սրտառուչ փութկեալ վազեցին պաշարելու հանգուցելոյն բնակարանը մի միայն գորովալից և բարեպաշտական մտածութեամբ սպասելով՝ գոնէ վերջին անգամ մը տեսնելու երբեմն մեր մեծազօր քաղաքացւոյն կերպարանքը ձեր ականջներ լսեցիք մարտի 27 գամժ կանք իրարու հաղորդած ժամանակնին ինչպէս մարդիկ առ հասարակ ակնածութեամբ և խառն ընդ հիացման և զրուցատեղ կուսային այդ անձին անունը՝ որուն յիշատակը կամ լաւ եւս ըսեմ նրբանօրք աշխարհին կենդանի է. վերջապէս, Տեարք իմ, եթէ այս սրտալից յարգանաց և համակրութեան վկայութիւններն ալ չըլլային՝ բաւական էր, նոյն իսկ Ձեր սրտին վկայութիւնք, որ այս հազուագիւտ անձին Գէորգ Զարիֆիի համար կրնէ, թէ ազնուաբար կենդանագործելով և արժանաւորել կերպիւ ինքզինք իւր դժբախտ ցեղին և առաքինի կենաց ընթացքը, այդ անձնական վկայութիւնք և այդ ներքին համոզումը բաւական է ապացուցանելու համար թէ հանգուցեալը իւր անդնդախանցիկ մտաց բարեմասնութիւններովը դեռ բազմաց մարդ ըսուելու մակդիրը ստանալու շատ իսկ արժանացած է, ինչպէս որ իւր սրտին ազնուական յատկութիւնք։ Երբ անհուն երախտագիտութեան և հիացման և սիրոյ առարկայ եղած է անոր ամեն անոնց որ աշխարհագործ արցունքը սրբելու նիւթական միջոցներէ զուրկ՝ գոնէ սրտով այնչափ բարձրացած են որ կարող են հասկնալ և գնահատել այլոց մարդասիրութեան չափն ու կշիռը։

Արդեան Եւրոպա, հին Եզովպոսի օրինակին հետեւելով իւր նշանաւոր զաւակաց յիշատակը կը փառաւորէ մարմարեայ և պղնձէ անդրիօք, պատիւ մը որուն Գ. Զարիֆի կրկինակի արժանաւոր հանդիսացած է իւր բարձր իմացականութեամբը, միանգամայն մեծ և առաքինի ու ողորմած սրտովը։ Սպասելով որ իւր դերդաստանը այս յաւիտենական հանգստի օթեւանին մէջ յիշատակարան մը կանգնէ իրեն՝ ապագայ սերնդոց յիշեցնել տալու համար այդ պիսի բարձր անձնաւորութիւն մը, կը ծանուցանեմ այնպիսի բուռն համոզմամբ որուն նմանը միմիայն իմ սրտիս յուզմունքը կը զգենէ սա պահուս, յայտ առնեմ որ Գէորգ Զարիֆիի անունը իւր հետը ստինգնող բոլոր առաքինութեանց յիշատակօքը անջնջելի տառիւք քանդակուած է ամենուս սրտին խորը, և ապահով եմ որ մեր որդիքը և թոռունք՝ ջերմեռանդ դղրդմամբ այդ պաշտեցէ՛ք և յարգ՛ պաշտելի անունը պիտի աւանդեն միմեանց։

Տեա՛րք իմ, հոս կանգ կ'առնում. չեմ ուզեր յառաջ քան զիս առատ կանխող առանձնապէս [illegible] ձեր վերջին ծայր յուզեալ սրտերը քախոխել տալ այլ եւս. սակայն խօսքս չը վերջացուցած և ճիշդ այս պահուն որ դագաղը պիտի փակուի մեր մեծ քաղաքացւոյն անշնչացեալ դիականին վրայ, նա որ աշխարհն ամէն զարմացուց իւր մտաց բարձրութեամբը, ազնիւ գործերովը և անթիւ բարերարութիւններովը՝ ներողի ինձ ամենայն ակնածութեամբ և ամենայն յարգանօք յետին խօսք մ'ուղղել հանգուցելոյն և ըսել իրեն, բարեհաճ սիրելի ծերունիդ, Ննջէ՜ խաղաղութեամբ, կրկին անմահութեան սեմին վրայ կոխած պահուդ՝ կուլան քեզ՝ առ. անմահութիւն զոր արդէն ունէիր անմահ իսկ հոգւոյդ, և անմահութիւն զոր ստացար քրտնաջանդ բարի յիշատակդ։ Երթա՛ս բաշխ, պատուական ծերունիդ, և կամ լաւ եւս ըսենք՝ ցտեսութիւն։

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ
«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի

Պօսթօն, 23 մարտ 1884

Միացեալ Նահանգաց Երեսփոխանական ժողովոյ անդամներէ Պ. Ռիս անուն երեսփոխանը առաջարկ մ'ըրաւ անցեալ օրեր ժողովին, որ եթէ ընդունուի և օրինաց կարգը անցնի մեծ մասամբ մը պիտի տայ դաստիարակութեան։ Կ'առաջարկուի թէ ազգը մասնաւոր և մեծկակ գումար մը յատկացնէ ընդհանուր դաստիարակութեան, այդ էն մէն մի Նահանգ իրենց շրջանին մէջ ծախսած գումարին իբր օժանդակ գումար մը։ Այս առաջարկը աւելի կարեւորութիւն կստանայ երբ նկատի առնուի թէ բոլոր Միացեալ Նահանգաց ժողովրդեան Գ. 82 առ հարիւր կարդալ չեն գիտեր, եւ 12. 44 առ հարիւր գրել գիտցող կըզախի. բայց երբ տեղացոց և սեւամորթ ժողովրդեան մէջ եղած տարբերութիւնը փնտռենք, կը գտնենք թէ ձերմակ քաղաքացիք 6. 96 առ հարիւր կարդալ և գրել չեն գիտեր, մինչդեռ խափշիկները 47. 70 առ հարիւր անուս եւ ագէտ են։ Բոլոր երկրին մէջ 15 միլիոն 500 հազարէն աւելի դպրոցական աշակերտներ կան եղեր որոնց միայն 9 միլիոն 700 հազարը դպրոցներու ստամարներու մէջ արձանագրուած են, իսկ խիստ և կանոնաւորապէս դպրոցներ յաճախող աշակերտաց թիւն է 5 միլիոն 800 հազար աշակերտ միայն։ Ամերիկացիք ըսել կը սիրեն թէ հանրապետութեան փրկութիւնն է օրինաց արդարութիւնն. իսկ Պ. Ռիս կը ջանայ հաստատել թէ այս ազգի յարատեւութիւնը ընդհանուր դաստիարակութեան շնորհիւ միայն կարելի է, ուստի և կ'առաջարկէ որ ազգը տարուէ տարի մասնաւոր գումար մը վճարէ բոլոր այն Նահանգներուն որոնց մէջ ժողովրդեան դաստիարակութիւնը ետ մնացած է։

Առաջարկուած գումարը և բաշխման եղանակը հետեւեալ կերպով է։

Կեդրոնական փարչութիւնը առաջին անգամ 15 միլիոն թալէր (3 միլիոն անգ. ոսկի) վճարէ Նահանգներու այս պայմանաւ թէ այս գումարէ մաս եւ բաժին ընդունող Նահանգը առաջին հինգ տարուան միջոցին իրենց ընդունած օժանդակ գումարին առ նուազն մէկ երրորդն աւելցնեն այս գումարին վրայ, իսկ երկրորդ հինգ տարուան միջոցին կեդրոնէն ընդունած գումարին հաւասար գումար մ'ալ Նահանգները ծախսեն դաստիարակութեան։ Եթէ այս պայմանները ընդունուին և գործել ձեռնարկուի, կեդրոնական փարչութիւնը կը խոստանայ առաջին տարւոյ համար, ինչպէս որ ըսինք 15 միլիոն թալէր վճարել, երկրորդ տարին 14 միլիոն, երրորդ տարին 13 եւ. եւ այս կերպով տասը տարուան միջոցի մը մէջ դաստիարակութիւնը ընդհանրացնելու մեծ մասամբ տալ, յորմէ հետէ բնական է յուսալ թէ նահանգը կարող պիտի ըլլան շարունակել սկսուած գործը առանց կեդրոնի օգնութեան։

Կը յուսանք թէ այս հոյակապ առաջարկը պիտի ընդունուի Երեսփոխանական ժողովէն, թէեւ չենք կարծեր թէ այս ձեռնարկը պիտի կարենայ լուծել «Սեւի խնդիր»ը որուն ներքեւ կը տագնապի երկիրը։

* * *

Նիւեօրք քաղաքը իւր մէջ գտնուող յանցաւորները ձերբակալելու և դատաստելու մասին տարեկան հինգ միլիոն թալէր (մէկ միլիոն անգլ. ոսկի) կը ծախսէ մինչդեռ քաղաքի ժողովրդեան ուսման յատկացուած գումարը 3½ միլիոն թալէր է միայն։

* * *

Պօսթօն քաղաքի և իւր շրջակայից դպրոցները բաղդատմամբ երկրին միւս մեծ քաղաքներու դպրոցներու մէջ շատ յառաջադէմ վիճակի մէջ են, որոնց տարեկան ծախքն է 500 հազար անգլիական ոսկի. իսկ անառակութեանց մսխուած տարեկան գումարը մէկ ու կէս միլիոն անգլ. ոսկին կանցնի։

* * *

Մեր բարեկամ Մեծ. Յ. Եուսուֆեան էֆէնտի այնչափ եռանդով և փափաքով կը բացատրէ ելեկտրական լոյսը, որոնց թիւը Պօսթօնի փողոցներուն մէջ է 364, իսկ մասնաւորաց խանութներու, սրահներու և պանդոկներու մէջ աւելի քան 800 կանթեղներ կան։

Պօսթօն քաղաքի մէջ այլ և այլ գիծերու եւ զանազան քաղաքներու մէջ միացած ութ շոգեկառաց կայարաններ կան. այս կայարաններու շէնքերը մեծածախս եւ արդի ճարտարութեան մէկ մէկ տիպարներն կրնան համարուիլ։ Պօսթօն քաղաքը Փրօվիտէնս քաղաքի հետ կապող գիծին կայարանի երկայնութիւնը մէկ քառորդ մղոն է եւ քսանէն աւելի ելեկտրական լուսոյ կանթեղներ կան։ Այս գիծը 1883ին երեք միլիոն ժողովուրդի փոխադրութիւն կատարած է՝ առօրեայ [illegible] կառախումբերու միջոցաւ, սոյն գիծի ուրիշ ճիւղերն ալ հաշուելով երթեւեկող ճամբորդաց թիւը հինգ միլիոնէն աւելի եղած է. այս ահարկու բազմութեան մէջէ միայն մէկ անձ իւր կեանքը կորուսած և ուրիշ անձ մ'ալ վիրաւորուած է բոլոր տարւոյն մէջ։

* * *

Փիլատելֆիա Նահանգի մէջ Բուքըր անուն անձ մը երկու տարեկան կով մը ծախած է այս օրերս, որուն անունն էր [illegible] և մեծ համբաւ ունէր երկրին մէջ իբր ամենապատուական ցեղէ սերեալ անասուն։

Անասունը՝ Պալթիմօր քաղաքի բնակիչներէ Պ. Կօչլակար անուն անձը, տասն եւ հինգ հազար թալէր վճարելով (երեք հազար անգլ. ոսկի) գնած է։

* * *

Պօսթօն քաղաքը Մասաչուսէթ Նահանգի մայրաքաղաքը ըլլալով Նահանգի Երեսփոխանական ժողովը ինչպէս նաեւ ծերակոյտը աստ նիստ կ'ընեն. սոյն նիստերու բացումը և փակումը միշտ աղօթքով կ'սկսի և կը վերջանայ, և այս պաշտօնը կատարելու համար քահանայ մը կվարձուի տարեկան վեց հարիւր անգլիական ոսկւոյ թոշակով։

Անցեալ օրեր Երեսփոխանական ժողովը առանց ընդդիմութեան որոշեց ջնջել ժողովի բացման և փակման աղօթքի սովորութիւնը, հետեւապէս պաշտօնանկ եղաւ քահանան, որուն պաշտօնն էր տարին երկու անգամ անհասկնալի ոճով եւ անմեկնելի տրամաբանութիւններով գրուած գրութիւն մը կարդալ ժողովին։

* * *

Ելեկտրական լուսոյ մէն մի կանթեղի տարեկան ծախքն է 236 թալէր կամ 48 անգլիական ոսկի, իսկ սովորական կազերու ծախսն է 73 թալէր տարեկան. սակայն մէկ ելեկտրական կանթեղ քառասուն կազի լուսոյ հաւասար լոյս ունի հետեւապէս ելեկտրական լոյսն է աժան միանգամայն գեղեցիկ։

Մ. ԹՈՓՃԱՆԵԱՆ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՀԱՂՈՐԴՈՒՄ
ԱԶԳ. ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴՈՅ

Ինչպէս արդէն ծանուցուած է, Կեդրոնական և Թաղային միացեալ տրոց կանոնադրին հակառակ Ազգային Վարչութեան ջանից և փորձերուն, երեք տարիներէ ի վեր մայրաքաղաքիս Թաղական խորհրդոց կողմէ անգործադրելի թողուելուն պատճառաւ, կեդրոնական սնտուկն մեծապէս վնասուած, և հետեւաբար Քաղաքական ժողովոյ որոշմամբ ստիպուած է ըստ նախորդ գրութեան հաւաքել նաեւ 1883–84 տարւոյ ազգային տուրքն, ինչպէս կը գանձուէին արդէն յետնեալ տարիներու տուրքերն։

Արդ՝ Ազգային Վարչութեան Տնտեսական խորհուրդն ներկայ պաշտօնական ծանուցմամբ կը խնդրէ Պատուարժան ազգայիններէն, որ ի ներկայումս հաւաքչաց, բարեհաճին հատուցանել իրենց ազգային տուրքն, ընդունելով փոխարէն Տնտեսական խորհրդոյ կողմէ վաւերացեալ օրինական ընկալագիրն, և այսպէս մասնակցելով ազգային ծախուց, իրենց աջակցութիւնն մատուցանեն Կեդրոնական Վարչութեան, որ անկարելի է թէ, իւրաքանչիւր ազգային անհատ յօժարակամ պիտի պատասխանէ սոյն հրաւէրին, և պիտի փութայ հատուցանել իւր ազգային տուրքն, իբր Սահմանադրական պարտաւորութեանց համաձայն։

ՕԳՏԱԿԱՐ ԽՐԱՏ ՄԸ

Որչափ մեծ քանակութեամբ թէյ սպառի, այնքան աւելի խարդախեալ թէյերն ալ կը շատնան, և շատ դիւրին է թէյը խարդախել մանաւանդ ճարտար ձեռքերու համար. Պէքօ ու Բէքօ և «Կունկօ» ու Հը կոչուած նիւթերէն կը խառնեն և այս բաղադրութեամբ թէյն իւր բնական գոյնը կ'առնու։ Այս բաղադրութիւնը խիստ վնասակար է, և եթէ վստահութեան արժանի խանութէ մը չէք գներ ձեր թէյը, լուացէք զայն պաղ ջրոյ մէջ, խառնեցէք, և բարակ լաթով մը քամեցէք. եթէ խարդախեալ է, բարակ փոշի մը կը գտնայ։

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ
ԴԵՂԱՐԱՆ
Պ. ԵՒ Հ. ՔԻՒՋԻՒՔԵԱՆ
ԵՂԲԱՐՑ

Երկար ժամանակէ ի վեր՝ դեղավաճառութեան եւ դեղագործութեան զբաղելով՝ հասարակութիւնը գոհացնելու համար մեր ձեռքէն եկած ջանքը խնայած չըլլալնիս յայտնի է մեր պատուարժան յաճախորդաց և բոլոր հասարակութեան։ Այս անգամ ալ, մեր յարգոյ յաճախորդաց դիւրութիւն մ'ըլլալու համար, դեղարանիս փոխադրելով, շատ տարիներէ ի վեր ամենուն ծանօթ Պոլսոյ Եէնի–Ճամի փողոցի 26 թիւ մթերանոցէն զատ՝ նոյնպէս Կ. Պոլսոյ կամուրջին գլուխը 77 թիւ «Պ. եւ Հ. Քիւջիւքեան եղբարք» անուամբ դեղարան եւ մթերանոց (տէբօզիթօ) մ'ալ բացած ենք, ուր Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ քիմիական բաղադրութիւններն ու զանազան դեղերը, մեծ խնամով չինուած, եւ ամենէն ընտիր տեսակները կը գտնուին։ Ասոնցմէ զատ ամեն տեսակ գործածուած զանազան տեսակ գինի, ձկան իւղ, Նորվէժիոյ չօքօլա, քօնեաք եւ ուրիշ ըմպելիք միշտ կը գտնուին։ Եկած դեղագիրքը [illegible] թարմ դեղերով, և մեծ խնամով կը պատրաստուին։ Ասոնցմէ զատ դեղարանին վերնայարկը բժշկաց համար յատուկ տեղ որոշուած ըլլալով, հիւանդութեան մը համար բժշկի հետ խորհրդակցիլ ուզող անձինք, մեր դեղարանը գալով, ամեն կերպով օգուտ կը տեսնեն։

ԱՄԵՆ ՏԵՍԱԿ
ՔԻՄԻԱԿԱՆ ԼՈՒԾՈՒՄՆ
—
ՉԱՓԱՒՈՐ ԳԻՆ

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
ՎԵՑ ԱՆՈՒՂՂԱԿԻ ՏՐՈՑ ԵՒ ԾԽԱԽՈՏԻ ՇԱՀԱԿՑԱԿԱՆ ՌԷԺԻ ԹՈՒՐՔԻՈՅ

Ազդարարութիւն ծխախոտ վաճառողներուն

Ծխախոտ վաճառողներուն խմաց կը տրուի թէ, ինչ ինչ պաշտօնական ձեւակերպութիւնք կան կատարելի, որովք ազատ պիտի լինին, ըստ իրենց ընտրութեան, թէ՛ ըստ առաջ. նոյն վաճառելու իրենց քով մնացած ծխախոտներն, և այս՝ արտօնութեամբ Ռէժիին, որ յիշեալ ծխախոտներուն վրայ յատուկ դրոշ (պանտրօլ) պիտի փակցնէ, և թէ՝ յիշեալ ծխախոտներուն համար իրենց վճարած պանտրօլի և մուրուրիյէի տուրքերն ստանալով ծխախոտները Ռէժիին թողլու։

Ապրիլ 2/14 ի երկուշաբթի օրն և եթէ հարկ լինի հետեւեալ օրերն ալ խանութներուն մէջ գտնուող բոլոր ծխախոտներուն ցուցակը պիտի չինուի նոյն իսկ խանութին մէջ, ձեռամբ երկու պաշտօնէից, որոց մին վեց անուղղակի տրոց վարչութեան կողմէ կարգեալ և միւսը՝ Ռէժիին կողմէ։

Այս պաշտօնէից գործը դիւրացընելու համար, այժմէն կը խնդրուի խանութպաններէն որ իրենց պատրաստ վաճառքները դասաւորեն ըստ տեսակին և պարունակութեան ծխախոտի տուփերուն կամ ծրարներուն։

Եթէ ծխախոտ վաճառողը նախընտրէ ետ առնուլ պանտրօլէ և մուրուրիյէի տուրքն, պանտրօլի համար պիտի ստանայ նոյն պանտրօլին վրայ նշանակեալ գումարն իբրեւ տուրք ապառման, այսինքն, օրինակի համար, Դրդ. տեսակէն 1 քիլօնոց ծրարի համար 11½ ղրուշ, և այսպէս միւսներն ալ, յաւելլով մուրուրիյէն, քիլօն 3.90 ղրուշէն։

Երբոր յիշեալ պաշտօնեայք խանութը ներկայանան, խանութպանը պարտի յայտարարել թէ, կ'ուզէ՞ շարունակել իւր քով գտնուող ծխախոտներուն վաճառումն։ Այս պարագային մէջ, յիշեալ ծխախոտներուն վրայ ձրիապէս պանտրօլ պիտի փակցուի Ռէժիի պաշտօնէին կողմէ։

Կ. Պոլիս, 30 մարտ, 11 ապրիլ 1884

—

ՇԱՀԱԿՑԱԿԱՆ ՌԷԺԻ ԾԽԱԽՈՏԻՑ
ԹՈՒՐՔԻՈՅ

Ազդարարութիւն ծխախոտ վաճառողներուն

Թուրքիոյ ծխախոտից Ռէժիին վարչութիւնը կը ծանուցանէ ծխախոտ վաճառողներուն, թէ երբոր ներկայեն իրենց ծխախոտ վաճառելու արտօնագիրը վասն 1300 տարւոյ, կըրնան իրենց պէտք եղած ծխախոտի պաշարն ստանալ Ռէժիի հետեւեալ մթերանոցներէն.

Ի Պոլիս, Շահզատէ պաշը,
Տիրէքլէր արասը,
Ի Ղալաթիա, Վօյվօտա փողոց,
Յիւսկիւտար, Նաւամատոյցը։

Ապրիլ 2/14 էն, ըստ Տաճկաց ժամ 12 էն սկսեալ, և հետեւեալ օրերը՝ ժամ 1½ էն։

ԸՆԴՀ. ՏՆՕՐԷՆ

Կ. Պոլիս, 30 մարտ, 11 ապրիլ 1882

ՇԱՀԱԿՑԱԿԱՆ ՌԷԺԻ
ԹՈՒՐՔԻՈՅ

Ծխախոտի տէրեները պահող խանութպաններուն կը ծանուցուի թէ մինչեւ Ապրիլ 2–14 իրենց քով գտնուած բոլոր ծխախոտի տէրեները պէտք է անմիջապէս փոխադրուին Ռէժիի Սիրքէճի իսկէլէսի մթերանոցներն։ Յիշեալ խանութպաններուն դիւրութիւն տալու համար, Ռէժին թոյլ պիտի տայ որ անոնց ապրանքն իրենց մթերանոցաց մէջ մնայ մինչեւ Հոկտեմբեր 1/13, պայմանաւ որ այդ մթերանոցը Ռէժիի անմիջական հըսկողութեան ներքեւ դրուին։

Այս պարագային մէջ, ծխախոտի տէրերն պարտին ստորագրել յայտարարութիւն մը որ իրենց պիտի ներկայացուի Ռէժիի վարչութեան կողմէ։

Կ. Պոլիս, 30 մարտ 11 Ապրիլ 1884

ԸՆԴՀ. ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ

ԾԽԱԽՈՏԻ ՇԱՀԱԿՑԱԿԱՆ ՌԷԺԻ
ԹՈՒՐՔԻՈՅ
—
ԱԶԴ

Օսմանեան կայսրութեան շահակցական Ռէժին կը ծանուցանէ հասարակութեան թէ, յառաջիկայ ապրիլ 2/14էն սկսեալ ի վաճառ պիտի հանէ իւր ծխախոտ, սիկարէթ և քթախոտ այլ և այլ տեսակներն, հետեւեալ գիներով, մէճիտիէն 19 ղրշ.էն վճարելի։

ԾԽԱԽՈՏ

Ա. տեսակ · օխան 190 ղրուշ

1000	կրամնոց տուփն	190
500	»	95
250	»	47 1/2
100	»	19
25	» ծրարն	4 3/4

Բ. տեսակ · օխան 120 ղրուշ

1000	կրամնոց տուփն	120
500	»	60
250	»	30
100	»	12
25	» ծրարն	3

Գ. տեսակ · օխան 60 ղրուշ

1000	կրամնոց տուփն	60
500	»	30
250	»	15
100	»	6
25	» ծրարն	1 1/2

Դ. տեսակ · օխան 40 ղրուշ

250	կրամնոց տուփն	10
25	» ծրարն	1

Ե. տեսակ · օխան 24 ղրուշ

31 1/4	կրամնոց ծրարն	30 փ.

Զ. տեսակ · օխան 16 ղրուշ

31 1/4	կրամնոց ծրարն	20 փ.

Այս տեսակը մի միայն գիւղօրէից մէջ պիտի վաճառուի։

—

ՍԻԿԱՐԷԹ

Ա. տեսակ (Զըվանսըզ) ղրուշ

500	հատնոց տուփը	140
100	»	28
25	»	7

(Զըվանլը)

500	հատնոց տուփը	150
100	»	30
25	»	7 1/2

Բ. տեսակ

500	հատնոց տուփը	90
100	»	18
25	»	4 1/2

Գ. տեսակ

500	հատնոց տուփը	50
100	»	10
25	» ծրարը	2 1/2

Դ. տեսակ

500	հատնոց տուփը	35
25	» ծրարը	1 3/4

Ե. տեսակ

500	հատնոց տուփը	20
25	» ծրարը	1

ՔԹԱԽՈՏ

1000	կրամնոց տուփը	75
20	» ծրարը	1½

Րաբէ տը Փարի, օխան 80 ղրուշ

250	կրամնոց տուփը	20
50	» ծրարը	4

Ընդհ. Տնօրէնութիւն

ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԵԱՆ
(Տէրք. Մ. Բ. Խաչիկեան էֆէնտիի)
—
ՀԱՏՈՐ ԺԴ.
Յունուար, Փետրուար և Մարտ
—
ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԿԵԱՆՔ
ԴԱԽԱՌԱՅԻ ԱԶԳԱՑՆՈՑ

ՇԱՐԱԿԱՆՔ
ՏԱՂՔ ԵՒ ԱԼԷԼՈՒՔ
ԱՒԱԳ ՇԱԲԱԹՈՒ
Ի պէտս մանկանց եկեղեցւոյ

Սոյն տետրը կը պարունակէ աւագ շաբաթու ամբողջ երգեցողութիւնները։ Կը վաճառի Մէրճան փողոց թիւ 57, Մարգարեան գրատունը։ Ի գին 2 ղրուշ։

ԽԻԿԱՐ
ՀԱՆԴԷՍ ԱՄՍԵԱՅ
—
Խմբագիր–Տնօրէն
Յ. Յ. ՊԱՐՈՆԵԱՆ
—
Առաջին տարի, 1884 Փետրուար
—

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ախտաբանութիւն բարոյական։ — Խօսակցութիւնք վառարանի քով։ — Ղուկիանոսի խօսակցութիւնք մեռելոց։ — Սիրոյ միջնորդները։ — Ամբողջ առասածներու, 1/2 առասածներու, 1/4 եւ 1/8 առասածներու խարազանումն։ — Խրախուսող ընկերութեան մը պէտքը։ — Այլանդակութիւն բառարանի։

Տարեկան բաժանորդագինն է Կ. Պոլսոյ ինչպէս նաեւ գաւառաց համար, երկու արծաթ մէճիտ ԿԱՆԽԻԿ։

Բաժանորդագրութեան տեղն է Բուրաստան Մանկանց Խմբագրատունը Կ. Պոլիս Սուլթան համամ թիւ 14, ուր ուղղելի են Խմբագրութեանս վերաբերեալ գրութիւնք։

Իւրաքանչիւր թերթին գինն է չորս դահեկան արծաթ։

ՀԱՅ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ՆՊԱՐԵՂԻՆԱՑ

Պաղչէ—Գափու Թահմիս խանը թիւ 59
[illegible]

Մելգոն էֆ. Տէօքմէճեանի վաճառատան մէջ կը գտնուին Նպարեղինաց վերաբերեալ ամեն տեսակ ապրանքներ, որպիսիք են, խաւիւ՝ սովորական, լաւ և ընտրագոյն (մարթինիքա). շաքար՝ Մարսիլիոյ և Թրիէսթի. այլ և այլ տեսակ բարասքիններէ զատ, Ֆրանսական բուն Ֆօրինէ. Սիսիլի թարմ և ընտիր իւղ. Նափօլիի մաքարօն. Ճէնօվայի և Նափօլիի շէհրիյէ. բրինձ՝ Մսխսուսէ և Բիզօ. լուբիա և սիսեռն նախուն և խիստ համեղ. անուշեղէնի և խմորեղէնի յատուկ լաւագոյն ալիւր. օսլայ (նիշասթա) և ամարօթ. Քանտիոյ և Այվալըքի ընտիր ձէթ. Լոնտոնի և Մարսիլիոյ քօլա. Ամերիկայի քարիւղ (կազ). Լոնտոնի ընտիր մոմեր (շիվիթ). քօնեաք և այլ ոգելից ըմպելիք. սապոն. թարմ ըմպել սուրճ և սարտին. Այվալըքի ընտիր ձէթ. թարխանա և պուլղուր. մէկ խօսքով, սոյն վաճառատան մէջ կը ծախուի ամէն տեսակներուն լաւագոյնն այն գինով բանիւ, որը առեւտրական սոյն ճիւղին կը վերաբերին գլխաւորապէս։

Ամեն յանձնարարութիւն կը կատարուի ուղղութեամբ և կանոնաւորապէս։

Գիները խիստ չափաւոր են։ ԱՊԱՌԻ ՉԿԱՅ։

ԿՐԹՈՒԹԻՒՆ ՏԱՃԿ. ԼԵԶՈՒԻ
Գ. Տպագրութիւն

Օսմ. լեզուի ուսումն ամէն կարգի ուսանողաց խիստ դիւրաւ աւանդելի ընելու ճգամբ Գալըպճեան Պօղոս էֆ.ի յօրինած սոյն դասագրքին երրորդ տպագրութիւնն այս անգամ ի լոյս ընծայուած է «Հեգարան և ընթերցարան Օսմ. լեզուի» անուամբ, ըստ առաջնոյն Միւհէնտիսեան ընտիր տառերով, որ կը գտնուի ի Դաֆաֆեան և այլ Հայ գրատունս. գին 5 ղրշ.

Յիշեալ էֆէնտիի զուտ Թուրքերէն լեզուաւ գրուած «Գավաիտի Արէպիյէ» անուն դասագիրքն եւս կը ծախուի ի Դաֆաֆեան և այլ Հայ գրատունս.

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԽՐԻՄԵԱՆ
ԴՐԵԱՑ ԾԵՐԵՆՑ

Կը ծախուի աժան գնով գրավաճառ Ա. Զէնճիրճեանի խանութը ՚ի Մահմուտ փաշա և Զ. Կ. Թորոսեանի թղթավաճառատունը ի Պահճէ գաբու մաքսին կարգը։

Ընթերցասէր հասարակութիւնը վերոյիշեալ անձանց քով կը գտնէ նմանապէս Մերենցի այլ երկասիրութիւնք աժան գնով։

ՏԱՄԱՏԵԱՆ ՋՈՒԼԱՐԱՆ
Օտուն-Գափու, Թիւ 465.

Հայերէն, Տաճկերէն, Յունարէն և Լատինական ամէն տեսակ Տպագրական տառեր և զարդեր կը գըտնուին պատրաստ, յոյժ չափաւոր գներով։

Գաւառներէ և օտար երկիրներէ եւ յանձնարարութիւնք ամենայն ճշդութեամբ կը կատարուին, երբ հետեւեալ հասցէիւ ուղղուին մեզ

S. DAMADIAN,
Odoun-Capou, nº 465.
CONSTANTINOPLE

Հրատարակութիւն
Խէչեան Ուսումնասիրաց Ընկերութեան
—o—
ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԵՐ
Նախակրթարանական կարգերու համար

Ազգային վարժարանաց համար նոր մեթոտով պատրաստուած ընտիր դասագիրք մ'է։

Կեդրոնատեղին է Մարգարեան գրատունը, Մէրճան փողոց, թիւ 57. Կը գտնուի նաեւ միւս գրավաճառաց քով։ Գին 5 ղրուշ։

Բազական թուով գնողաց 0/0 20 զեղչ կը լինի։

ՀԱՄԱՌՕՏ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹԻՒՆ
Գրեց
Ռ. Յ. Պէրպէրեան
Գին 7 1/2 ղրուշ

Կը ծախուի Հայ գրավաճառաց և հեղինակին քով։

ԲՈՒՐԱՍՏԱՆ ՄԱՆԿԱՆՑ
ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

Կը հրատարակուի տետր առ տետր 15 օրը մի անգամ, 16 երես։ Տարեկան գինն է երկու արծաթ մէճիտ. գաւառաց համար 45 ղրուշ. իսկ Ռուսաստանի համար 4 ռուբլի։

Ստորագրուիլ փափագողք պէտք է դիմեն Սուլթան Համամ թիւ 14, և Մահմուտ փաշա, թիւ 239 Յ. Զէնճիրճեանի գրատունը։

ՀԱՄԱՌՕՏՈՒԹԻՒՆ
ԽՄԱՑԱԿԱՆ ՓԻԼԻՍՈՓԱՅՈՒԹԵԱՆ
—
Աշխատասիրեաց
Տ. ԽՈՐԷՆ ԵՊԻՍԿ. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ
—
Զմիւռնիա—Տպագրութիւն Տէտեեան
Գին 7 դահեկան արծաթ։

ԴՈՒՄԱՆՏԱՐԻՍ
ԿԻՊՐՈՍԻ ԳԻՆԻ
10 ՏԱՐՈՒԱՆ

Ով որ կուզէ գնել սոյն ազնիւ և յոյժ օգտակար գինիէն, կը հրաւիրուի Պաղչէ-գափու Մաքատան կարգը առ Պ Զարեհ, թիւ 46։ Գիները չափաւոր են։

ՄԿՐՏՈՒԹԻՒՆ
ԹԷ ԻՆՉ ԴԻՐՔ ՈՒՆԻ ՄԿՐՏՈՒԹԻՒՆԸ
ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ ՄԷՋ
Հրատարակեց
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ ՀԱՅԿՈՒՆԻ
[illegible]
Մկրտչեան տպագրական ընկերութեան

Կը վաճառուի Պոլիս Ֆրէնկեան գրատունը, Սուլճի Պօղոս աղայի քով, Նաեւ ի տուն հրատարակչին Կէտիկ-փաշա, Զէյնէպ փողոց, թիւ 24։

ՕՐԻՆԱԳԻՐՔ
ԲԱՇԽՄԱՆ ԵՒ ԲԱԺԱՆՄԱՆ
ԺԱՌԱՆԳԱԿԱՆ ՍՏԱՑՈՒԱԾՈՑ
—
Թարգմանեաց
ՖԷՐԱՅԻԶ—ՍԷՐԱՃԻՅԷ
Արաբականէ Օրինագրքէ
ԿԱՐԱՊԵՏ Ն. ՏԷՐ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

Զմիւռնիա—Տպագրութիւն Տէտեեան

Կը վաճառուի հայ գրավաճառաց և Պահճէ գաբու ջրավաճառ Պօղոս աղայի քով, և անոր դիմաց Աղամալեան Յակոբ աղայի խանութը։

—

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐ ՎԷՑ
ԹԷ ՈՐ ԱՄՈՒՍՆԱՑՆԵԼՈՒ ԱՂՋԻԿ ՄԸ ՈՒՆԵՆԱՅԻ
Թարգմ. [illegible]

Սոյն գրքին գինը 5 ղրուշէն 3ի իջած է և կեդրոնատեղին է Մարգարեան գրատուն Պոլիս, Մէրճան։

ԴԱՐՆԱՆ ՄԻ ԱՍՈՒՊ
ՆՈՐԱՎԷՊ
Գրեց Օր. [illegible]
—

Զմիւռնիա, Տպագրութիւն Մ. Մամուրեան. կը գտնուի Պոլսոյ հայ գրավաճառաց քով։

—

ԹԱՆԳԱՐԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԵԱՆ
Հատոր առաջին
—
ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ Ն. ՖՐԱՆՔԼԻՆ

Խմբագրութեամբ Տօքթ. Մ. Բ. Խաչիկեանի։ Սոյն օգտակար գրքին առաջին և երկրորդ տետրակներն հրատարակուած են։

—

ՎԱՅՐԿԵՆԱԿԱՆ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՅՑԵՏՈՄՍԵՐՈՒ

Կը պատրաստուին ազնիւ քարդերու վրայ զանազան գրերով, ի գին 100 հատը 10 դահեկան։

Փափաքողք դիմելու են Արամեան տպարան, Զագմագճըլար Յակոբեան խան։

Արտօնատէր, Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՋԱՐԵՀ
Ղալաթիա, Քիւրէքճիլէր փողոց, Թիւ 41